

HUMANISZTIKUS ASZTROLÓGIA SOROZAT

RÁKOS PÉTER
JEGYEK ÉS JÁTSZMÁK
A KAPCSOLATOK ASZTROLÓGIÁJA

RÁKOSPÉTER

JEGYEK ÉS JÁTSZMÁK

a kapcsolatok asztrológiája

© Rákos Péter, 2014

All rights reserved

Borítóterv: Batki Anita

Szerzői magánkiadás

Minden jog fenntartva

ISBN: 978-963-89906-1-7

<https://humanisztikus.hu>

TARTALOM

VÍZÖNTŐ

Fogantyúk és görbe tükör

Az önismeret útjai

Tranzakcióanalízis és asztrológia

A Vízüntő-kor

A Vízüntő

Súgó a fejben

Vízüntő játszmák

Vízüntő sorskönyvek

HALAK

A sorskönyv

Vesztes sorskönyvek

A Halak

Szülői hang

Halak sorskönyvek

Halak játszmák

KOS

A játszmaképlet

A Kos

Kos játszmák

Nyertes sorskönyv

Kos sorskönyvek

BIKA

Ingerek és sztrókok

A Bika

Szülői hangok

Bika sorskönyvek

Bika játszmák

IKREK

Trikófeliratok

Az Ikrek

Ikrek sorskönyvek

Ikrek játszmák

RÁK

A drámaháromszög

A Rák

Rák a drámaháromszögben

Rák játszmák

Rák sorskönyvek

OROSZLÁN

Életpozíciók

Az Oroszlán

Oroszlán játszmák

Oroszlán sorskönyvek

SZŰZ

A negatív életpozíció

A Szűz

Szűz játszmák

Szűz sorskönyvek

MÉRLEG

Feltételes életpozíció

A Mérleg

Mérleg játszmák

Mérleg sorskönyvek

SKORPIÓ

Szellemvasút

A Skorpió

Skorpió játszmák

Skorpió sorskönyvek

NYILAS

Illúziók

A Nyilas

Nyilas játszmák

Nyilas sorskönyvek

BAK

Passzív játszmák

A Bak

Bak játszmák

Bak sorskönyvek

BÚCSÚ AZ ELVARÁZSOLT KASTÉLYTÓL

A JEGYEK TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

A Vízöntő tranzakcionális mintái

A Halak tranzakcionális mintái

A Kos tranzakcionális mintái

A Bika tranzakcionális mintái

Az Ikrek tranzakcionális mintái

A Rák tranzakcionális mintái

Az Oroszlán tranzakcionális mintái

A Szűz tranzakcionális mintái

A Mérleg tranzakcionális mintái

A Skorpió tranzakcionális mintái

A Nyilas tranzakcionális mintái

A Bak tranzakcionális mintái

VÍZÖNTŐ

FOGANTYÚK ÉS GÖRBE TÜKÖR

Mikor elérjük a várva várt nagykorúságot, és saját öngyújtónkkal adunk tüzet anyunak, és megkapjuk apu autóját péntek estére, úgy gondoljuk, végre a magunk urai vagyunk. Azt tesszük, amit akarunk, oda megyünk, ahová akarunk, és azzal randizunk, akivel csak akarunk.

Ugyan – mondaná erre Eric Berne, a tranzakcióanalízis kiötlője –, azt csak képzeled, hogy szabad vagy! Attól, hogy megnőttél, feleselni mersz a rendőrrel, és polgárpukkasztó, Elvis-keretes szemüveget hordasz, hogy rózsaszín üvegén át nézd a világot – még semmi, de semmi nem változott. Ugyanaz az ötéves gyerek vagy, aki maszatos orral toporzékolt egy kirakat előtt, s aki szülei prédikációit ismételve szedte ráncba plüssállatkáit. Mert bármennyit tanultál és bizonyítottál idáig, szüleid mondatai ma is elevenebbek benned, mint a szíved szava, s az egykori duzzogó gyerek, aki voltál, több fogantyút birtokol a lélek vezérlőtermében, mint az a komoly úr vagy hölgy, akivé váltál – még akkor is, ha tudományos fokozataid lassan már csak két sorban férnek el a névtábládon a kapu alatt.

Így beszélne Eric Berne, s neki bizvást hihetünk, hiszen szavait nem üres hipotézisekre, hanem ezer és ezer közvetlen megtapasztalásra, sikeres pszichoterápiára alapozta. Nem véletlen, hogy könyvei, az Emberi játszmák és a Sorskönyv pillanatok alatt a bestsellerlisták élére kerültek, s látásmódja, szóhasználata mindennapjaink szerves részévé vált.

A tranzakcióanalízis egy másik, legalább ennyire eredeti és lényeglátó szemlélettel, a humanisztikus asztrológiával oly tökéletesen illeszkedik, mint a puzzle régóta keresett és végre meglelt darabkái. E két megközelítés házasságából született ez a könyv. Hangvétele sokat átvett Berne paprikás-borsos, tiszteletlen stílusából. Sietek azonban leszögezni: Berne soha nem az embert, hanem annak játszmáit, fondorlatait és önbecsapásait állítja görbe tükör elé. Mert hisz abban, amiben e könyv szerzője is: egy jó nevetés van olyan jó terápia, mint hónapszámra egy analitikus díványán heverészni.

AZ ÖNISMERET ÚTJAI

Ezúttal ellenállok a szirénhangoknak, s nem merülök az asztrológia témakörének mélységeibe, mivel azt a Humanisztikus asztrológia sorozat többi kötetében részletesen taglalom. A továbbiak megértéséhez egyébként sem kell különösebb asztrológiai ismeret. A téma iránt érdeklődők nagy valószínűséggel ismerik a Nap-jegyükön kívül (ez az „ilyen-és-ilyen jegyben születtem”) az Ascendensüket, a bennfentesek a Holdjuk állását, a profik pedig az úgynevezett születési uralkodó bolygójuk helyzetét.

Ám aki minderről mit se tud, az sem veszít semmit, hiszen a jegyek leírásában, a játszmák és sorskönyvek kifejtésében így is, úgy is magára ismer. Mi több, ha valaki a könyv olvastán több jegy leírásában is felfedezni véli önmagát, az igazán fejlett önismeretének és belső éleslátásának bizonyítéka, hiszen – és ezt nem lehet eléggé hangsúlyozni – nem egyedül a születési jegyünk határoz meg bennünket. Létezik még két-három legalább olyan fontos (ha

nem fontosabb) asztrológiai jelzőnk. A köztudat azonban – kényelmi szempontból – e tényt rendre figyelmen kívül hagyja. (Ezek megtalálásához a könyv végén olvasható Ajánló nyújt segítséget.) Ha pedig valaki születési jegyéről olvasva nem érzi azt, hogy „talált, süllyedt”, az csupán annak jele, hogy ezt a személyiségrészt más, domináns énerők elnyomják, háttérbe szorítják.

A humanisztikus asztrológia – hasonlóan a tranzakcióanalízishez – e rejtett, felszín alatti harcokat tanulmányozza, s igyekszik kulcsot adni önbecsapásaink és játszmáink leleplezéséhez. Mert ha mindennapi ütközéseinkben, csalódásainkban, szélmalomharcainkban meglátjuk a mélyükben munkáló törvényszerűségeket, akkor már csupán egyetlen lépésre vagyunk attól, hogy meg is szabaduljunk tőlük.

TRANZAKCIÓANALÍZIS ÉS ASZTROLÓGIA

A tranzakcióanalízis könnyen áttekinthető személyiségleíró módszer. Aki teljes egészében kíváncsi rá, azt csak biztatni tudom: olvasson utána, egészen biztos, hogy nem bánja meg. Szerintem Eric Berne olvasmányosabb, mint egy izgalmas krimi. Könyvében felvázolt rendszerére a későbbiekben (a teljesség igénye nélkül) csak utalni fogok – a szövegben itt is, ott is elszórtan taglalva. Ami azonban igazán fontos benne, az akár néhány mondatban is leírható.

Szemléletének sarokpontjai az úgynevezett énállapotok. „Minden ember három énállapottal rendelkezik” – írja Berne. „Az első a szülőfigurától származó állapot, röviden a Szülő. Ebben az állapotban úgy érzünk, cselekszünk, gondolkodunk és beszélünk, mint ahogyan a szüleink tették, amikor még kicsik voltunk. A második a Felnőtt énállapot, amelyik olyankor lép előtérbe, ha objektíven értékeljük környezetünket, ha tapasztalataink alapján számot vetünk a lehetőségeinkkel és problémáinkkal. Harmadszorra pedig ott lakik mindannyiunkban egy kisfiú vagy kislány, aki pontosan úgy érez, cselekszik, gondolkodik és beszél, ahogy mi magunk tettük gyerekkorunkban. Ez az énállapot a Gyermeke.”

E közelítés pontosan illeszkedik azzal az asztrológiai megfigyeléssel, hogy bár valamennyien meghatározott alaptípusok (jegyek) elegyének látszunk, személyiségünk mégsem tekinthető kémiai értelemben vett keveréknek vagy vegyületnek. Több asztrológiai típus egymástól jól megkülönböztethető maszkját viseljük, illetve a hozzájuk rendelt szerepeket váltogatjuk – gyakran egy átváltozóművészt megszágyenítő sebességgel. Személyiségstruktúránk mintázatából (a horoszkópból) kiolvasható, hogy konkrétan melyek azok az álarcok, amelyeket megszületésünkkel az öltözőnk asztalára készítettünk.

A VÍZÖNTŐ-KOR

Az Új Kor a változás kora. Jelképe a Vízöntő, amely lerázza magáról a régi struktúrák nyűgét, és szüntelenül új megoldásokat keres. Ezért, ahogy a világ arca, úgy az általunk viselt álarcok is folytonosan változnak, átalakulnak. A Vízöntő-kor e változás és változtatás soha nem tapasztalt izgalmas lehetőségét kínálja. Az ember olyan önismereti eszközöket birtokol, amelyek eddig nem álltak rendelkezésére a történelem során. Ez teszi lehetővé, hogy felismerések és tudatos erőfeszítések nyomán átformáljuk viselkedési mintáinkat, sutba dobjuk játszmáinkat, s akár újraírjuk életünk forgatókönyvét. Az Új Kor világképe, amelyben ősi és vadonatúj egybeforr, a bennünk megnyilvánuló asztrológiai karakterek negatív, önsorsrontó vetületétől is segít megszabadulni.

Mi ezeket járjuk körül, tűzzük gombostűhegyre az elkövetkezőkben – szándékosan elrajzolt, karikaturisztikus formában. Tesszük ezt többek közt azért, hogy ezáltal az adott jegykarakter szélsőségeit önmagunkban is, másokban is könnyebben rajtakaphassuk.

Így hát, ha a sort – a fenti korszakpárhuzamot alapul véve – a Vízöntő jeggyel kezdjük, akkor „Vízöntő” alatt értsük ezután a középpontjából kikökönt, a magának is, másoknak is problémás megélésű Vízöntő karaktert.

A VÍZÖNTŐ

Ő a meglepetések embere. Másnak legalább annyira, mint saját magának. Ám hogy a Nagy Meglepetés nála az élet egyetlen, döntő fordulata-e, vagy csupán megszámlálhatatlan apró fricska, azt a Vízöntő egyéni karaktere dönti el.

Lényében alapvető kettősség lakik. Nála jobban senki nem képes egy szervezet, munkahely, egyház vagy emberi kapcsolat tökéletesebben illeszkedő részévé válni. S ugyanígy, senki nem képes nála váratlanabban, a legcsekélyebb átmenet és előjel nélkül hátat fordítani mindennek, s homlokegyenest ellenkező irányba indulni. A Vízöntő nem ragaszkodik semmihez, nem kötik szabályok, nem befolyásolják konvenciók. Tekintete tiszta, szíve gyermekien ártatlan. Nyíltságot ad, és másoktól is nyíltságot vár cserébe.

Kapcsolataiban nem bírja a túlzott közelséget, a sülve-főve együttlétet, az énhatárok összemosódását. Légrésre van szüksége, személyes térre, amelyről Kahil Gibran így ír:

Együttlétetekben legyenek távolságok.

És a mennyek szellői táncoljanak kettőtök között.

Szeressétek egymást, de a szeretetből ne legyen kötelék:

Legyen az inkább hullámzó tenger lelketek partjai között.

Töltsétek meg egymás serlegét, de ne igyatok egyazon serlegből.

Kínáljátok egymást kenyeretekből, de ne ugyanazt a cipót egyétek.

Daloljatok, táncoljatok együtt, és vigadjatok, de engedjétek egymásnak egyedülletet.

Miként a lant húrjai egyedül vannak, habár ugyanarra a dallamra rezdülnek.

És álljatok egymás mellett, de egymáshoz ne túlfaról közel:

Mert a templom oszlopai távol állanak egymástól,

És a tölgyfa meg a ciprus nem egymás árnyékában növekszik.

A Vízöntő kettőssége az alkalmazkodás és önállósodás, a függés és függetlenedés egymást feltételező, ám örökösen egymásnak feszülő ellentétéből fakad. Így gyakran kerül olyan szervezet, hálózat, intézmény vagy csoport vonzáskörébe, amely szociális vagy reformszellemű célokat ír zászlajára. Ezeknek azután elkötelezett hívévé, fanatikus harcosává válik. Ha egy elvben magára talál, a mellett megrögzötten ki is tart. Mintha róla mintázták volna a „fixa idea” kifejezést.

Ő az, aki kalákában közösségi házat épít, és ingyen elvállalja abban a hétvégi ügyeletet. Az is ő, aki sárga gumicsónakjában egy bálnavadász hajó előtt bukdácsol, hogy élete kockáztatásával megmentse egy kihalásra ítélt faj utolsó példányait. Szemlélete ökológiai – a globalizációtól (hacsak éppen nem egy multi vagy MLM ügynöke) kirázza a hideg. Mágnesként vonzza a számítástechnika és minden műszaki újdonság. Leginkább a kibertér virtuális valóságában és az

internet hierarchiától mentes hálózatában érzi otthon magát. A világot mint korlátoktól mentes kiterjedést szereti érezni maga körül, ezért aztán valósággal megfullad, amikor zárt helyre kényszerül. Ilyenkor akár egy résnyire nyitott ablak vagy ajtó is megnyugtatja, visszaadva számára a szabad mozgás illúzióját.

A Vízöntő született demokrata. Hármass eszménye a francia forradalomé: szabadság, egyenlőség, testvériség. Körömszakadtáig küzd azért, hogy egy közösségben mindenki egyenlő jogokat kapjon. Így hát, ha valaki csak húsz centivel is kimagaslik a többi közül, annak rögtön a fejét követeli. Saját érzelmeit mélyen átéli, a többiekére azonban jobbra érzéketlen. Ennek ellenére úgy véli, tévedhetetlenül tudja, hogy a másinak mire van szüksége, annak mit kellene tennie, s hogyan kellene gondolkodnia.

Érzelmi életét egyetlen alapvető felismerés uralja: nincs, ami jobban kötne és függésben tartana, mint egy mélyről fakadó érzés. Ezért aztán érzelmeiből bőven juttat az állat- és növényvilágnak, a szociálisan hátrányos helyzetű csoportoknak, s akár Gaiának, az élő Földnek is, épp csak a hozzá közel állók – testvér, szülő, házastárs – rekednek e körön kívülre.

Olyan, mint doktor Dolittle: ért az állatok nyelvén. Azok pedig e ritka képességét messziről megérik, és köréje sereglenek. Éhes macskák szegődnek a nyomába, törött szárnyú feketeregék telepednek le a küszöbén, szomorú mókusok keresnek menedéket az ablakpárkányán. A Vízöntő valóságos dührohamot kap, amikor látja, hogy lelkes és szenvedő tekintetű testvéreit, a kutyákat az emberiség nemhogy emberszámba, de kutyába sem veszi. Lakása ezért gyakran válik a kóbor ebek valóságos menhelyévé.

A Vízöntő a Nagy Rögtönző. Bár céljai megingathatatlanok, útját megannyi kiszámíthatatlan cikcakk, bizzar ötlet tarkítja. Szélsőséges esetben különtségét felvállalva egy bohóc vagy udvari bolond álarcát húzza magára, hogy így legalizálja konvenciókon és törvényen kívüli létét.

Gyermekeként ő a Kis Csodabogár, aki nem tud beilleszkedni a hagyományos családi, óvodai és iskolai modellbe. Kedvence E.T., az eltévedt, esetlen földönkívüli. Gyakran üldögél révült tekintettel egy réten (vagy a számítógép-monitor előtt), és várja, hogy arra jöjjön egy kóbor ufó, és végre hazavigye. Az éjszakai égboltot fürkészve legtöbbször kinéz magának egy szép, fényes csillagot, és könnyes szemmel ismételteti: „Haza... haza...”

Jelképe a korsójából vizet kiöntő ifjú. E szimbólum a maga teljességében jeleníti meg a Vízöntő paradoxonát. A látvány, a „vízöntés” csupán a felszín: valójában ahogy fogy a víz, úgy töltkezik meg a korsó levegővel, a Vízöntő elemével. Így e jelkép a Vízöntő sajátos látásmódját tükröző olvasata: „korsójába levegőt töltő”.

Triófelirata: „Szabadság, egyenlőség, testvériség”.

A Vízöntő pozitív esetben eredeti, független, nyitott személyiség. Ötletességét, rendszerlátó képességét, jó műszaki érzékét munkájában gazdagon kamatoztatja. Baráti köre szociálisan érzékeny lényét, elfogultságtól mentes közösségi szellemét értékeli, társa pedig intelligenciáját, őszinteségét, önállóságát és határozottságát becsüli.

Negatív tulajdonságai közül elsőként említendő különtsége, alkalmazkodásképtelensége és teljes kiszámíthatatlansága. Munkahelyét a kötöttségektől való irtózása és lázadó hajlama okán sűrűn váltogatja. Barátságainak kompromisszumképtelensége és rugalmatlansága, partnerkapcsolatainak hűvös érzelmi élete, rögeszmés viselkedése és váltási kényszerei vetnek idő előtt véget.

SÚGÓ A FEJBEN

Amikor éppen nem bújunk bele a bennünk élő Szülő vagy Gyermekek szerepébe, azok még ott élnek, járnak-kelnek a belső világunkban. Legtöbbször beülnek a nézőtérre, és onnan figyelik, hogyan játszunk aktuális szerepünket az élet színpadán. Mikor pillanatnyi zavar támad bennünk odafent, mert elfelejtettük a szöveget, vagy mert nem tudjuk, mit is kéne éppen csinálni, ők nyomban súgni kezdenek, s mi hálásan és megkönnyebbülten folytatjuk az előadást.

Eric Berne azonban korántsem tekint jóindulattal e kéretlen segítségre. A súgást (amely jól megkülönböztethetően a Szülői, illetve a Gyermekei Éntől érkezik) egyszerűen csak belehajszolásnak nevezi, s úgy tekinti, mint a legfőbb gátját annak, hogy a színpadon beállt csendet felhasználva végre meghalljuk a józan ész és a lelkiismeret belülről érkező szavát, s ezekre hallgatva hozzunk felnőtt döntéseket.

VÍZÖNTŐ JÁTSZMÁK

A Vízöntő felnőttkorában is tisztán hallja belső Gyermekei Hangját, amely folyvást arra biztatja: „Szállj ki!” Ha teheti, nyomban meg is teszi. Így aztán, ha belép valahová, azonnal a vészkijáratot keresi (a valóságban és képletesen is). Mikor meglegelte, nyugodtan letelepszik: már nem fenyegeti semmi veszély. Ha nem tetszik valami, egyszerűen felpattan, és kirohan az ajtón. Ez képezi a „Vészkijárat” nevű játszma alapját.

Igen látványos a mindkét nembeli Vízöntők által kedvelt „Houdini” sorskönyvi játszma. Ennek főszereplői oly elképesztően és reménytelenül bonyolódnak bele kibogozhatatlan magánéleti, munkahelyi vagy jogi helyzetekbe, hogy attól egy cirkuszi szabadulóművészt is pánik környékezne. A Vízöntő azonban ekkor érzi igazán elemében magát. Bámulatos ügyességgel bújik ki az őt gúzsba kötő érzelmi láncok, emberi kötelékek, jogi szorítások szövénnyéből, hogy aztán az érintettek ámulata vagy acsarkodása közepette derűs arccal és ruganyos léptekkel távozzék a helyszínről.

Kétszemélyes játszma a „Kaleidoszkóp”. Ez azzal veszi kezdetét, hogy új, Vízöntő-szemléletű alapelvekre helyezi a párkapcsolatát. Játékszabályokat ír, határokat helyez át, új fogalmakat vezet be – összességében izgalmas és kalandokkal teli haladási mezőt rajzol a közös játéktáblára. Partnere, hogy ne tűnjék múlt századi vaskalapos kövületnek, nagy erőfeszítéssel újrafogalmazza magában mindazt, amit eddig a párkapcsolatról gondolt. Mihelyt azonban elérnek a Vízöntőt érintő első kellemetlen fordulóhoz, amely általában annak elviselését jelenti, hogy a partner is élt az új játékszabály adta szabadságával, hirtelen megváltozik a kép: a játék elemei, mint a kaleidoszkóp kövei, egy csapásra átrendeződnek. A bosszús és csalódott partner még fel sem ocsúdott, és máris egy friss értelmezésű, számára vadonatúj megkorlátásokat tartalmazó játékban találja magát.

Ennek kissé hosszabb változata „A vadon szava”, amelyben az ifjú (vagy örökifjú) Vízöntő ártatlan szemmel így szól: „Szelídíts meg!” Partnere mélyen megrázkódit, hogy egy ilyen nemes, macskaleptű vad a kedvéért lemond a szabadságáról. Elhatározza, bármit megtesz, hogy kárpótolja ezért a veszteségért. A szélről is óvja, a tenyerén hordozza, lesi minden szavát. A másiknak azonban egy idő után mindez kezd a terhére lenni. Ekkor jön a játszma csattanója, amely így hangzik: „Nem akarok mást, csak önmagam lenni. Hát nem látod, hogy már levegőt sem hagysz venni?” Esetleg röviden: „Te úgysem érthetsz meg soha. Szervusz.”

Ezzel a Vízöntő kísétál azon a bizonyos „Véskijárat” feliratú ajtón, örökre. Egy kapcsolatban történhet ez két hónap, két év vagy két évtized elteltével – a lényeg csupán az, hogy úgy érje a partnert, mint derült égből a villámcsapás.

VÍZÖNTŐ SORSKÖNYVEK

A Vízöntő nők fejében gyakran így szól az Apai Hang (biztató szemhunyorítással kísérve): „Légy férfi!” Az ilyen lányok és asszonyok azután előszeretettel vágatják rövidre hajukat, hordanak ormótlan bakancsot és terepszínű nadrágot, s cserélik retiküljüket túlméretezett férfi aktatáskára. Belőlük lesznek az extrém sportok női bajnokai, illetve bármibe fogjanak is, a róluk szóló kommentár rendre a „férfiakat megszégyenítő” jelzői szerkezettel kezdődik („Lara Croft” és „Mme Curie” sorskönyvek).

Mindkét szülőtől származhat a „Csak magadra számíthatsz”, illetve az „Állj meg a magad lábán” utasítás. A Vízöntő hajadonok ez okból valósággal impregnálttá válnak a hosszan tartó kapcsolatokkal szemben, s úgy pergetik le magukról a házassulni vágyó férfiakat, mint vízcseppeket egy holland vitorláskabát. Ha a szülői programozás ellenére titokban mégiscsak a házasság felé kacsingatnak, akkor kezdetét veszi a „Makrancos Kata” elnevezésű sorskönyvi manőver, melynek csattanója – ha a kérők között akad a kiszemelt arához mérhetően makacs jellem – még akár az anyakönyvvezető előtt elrebegett „igen” is lehet.

A fenti szülői hangok indítják „A préri magányos hőse” sorskönyvi játszmát, amely kifejezetten a férfi Vízöntők sajátja. Alapja a „Menj oda, bonyolódj bele, aztán lépj le” mintázat. Mindnyájan ismerjük a westernfilmek hallgatag hősét, aki felbukkan a semmiből, ripsz-ropsz végez a rosszfiúkkal, talpra állítja az alkoholista seriffet, megtanítja a csőd szélén álló derék farmert a gőzeke használatára, s annak gyönyörű, hajadon lányát is kiszabadítja a vad komancsok kezei közül. Ám mikor már mindenki a szívébe zárta, s épp a városka díszpolgárává választanák, egy hajnalon – köd előtte, köd utána – örökre ellovagol. Az ilyen hős, amerre jár, könnyes szemeket és összetört szíveket hagy maga mögött. Ami azonban örökre vele marad, az a kötöttségektől való, mindenek felett álló irtózása. Öregen belőle válik a különc, a freak, a vén hobó, aki rozzant lakókocsiján vagy kipingált Harley-Davidsonján fáradhatatlanul rója az élet perifériáján húzódó kátyús dűlőutakat („Ördögsekér”).

A Vízöntő gyermeki prototípusa a kis anarchista, aki patront rak a vonatsínre és rajzszöveget az óvó néni székére – mindegy, csak nagyot szóljon, és minél nagyobb felfordulást okozzon. Ő a kis bohóc, aki lekvárt ken az orrára, amikor másokat éppen megríkatna egy szép mese. Eközben belső hangja ezt susogja: „Robbantsd szét! Tedd tönkre!” Felnőttkorában e Vízöntő típus a patront és rajzszöveget szélsőséges eszmékre cseréli, melyek hatásukat tekintve messze felülmúlják a gyermekkori eszköztárat („Szószóló”, „Reformer” és „Forradalmár” sorskönyvek).

A szülői utasítások és gyermeki hangok sztereóban szólnak mindannyiunk fejében: hol az egyik, hol a másik, néha pedig egyszerre mindkettő. A Vízöntő belső kórusa ezt harsogja: „Ne tórd ezt!”

Ennek klasszikus példája az ifjú Hamlet esete, aki a fenti mondatot egy baljós éjszakán hallja megboldogult atyja ajkáról. Felkerekedik hát, s addig meg sem áll, míg a dán trónterem padlóján ott nem hever a történetben érintett összes szereplő hullája (a sajátját is beleértve). Sajnos a dráma végén nem tudjuk meg, vajon a kedves papa is így képzelte-e a dolgot. Mindenesetre az egzisztencialista kérdéseken töprengő tétova királyfinak kissé

csodálkozó kifejezés ül ki az arcára, amikor a meglehetősen véres finálén végigtekint (ezzel a tekintettel ma leginkább valóperes tárgyalások után, a bírósági folyosókon találkozni). A belépő Fortinbras helyében Eric Berne minden bizonnyal ezt mondaná: „Nagy király lett volna, ha nem hallgat a szülői parancsra.”

HALAK

A SORSKÖNYV

A lélek egyik fő mozgatórugója a struktúra iránti vágy, a struktúraéhség. Az ember szeretné megismerni és átlátni a világot, a világban zajló folyamatokat és nem utolsósorban saját magát. Ez minden tudomány és filozófia forrása. A struktúraéhség úgy hároméves korban ébred, amikor a gyermek először szedi apró darabokra a felhúzzható bádogbohócot, hogy megnézzé, mi mozgatja odabent. E buzgalom egyenes folytatása a pszichiáterek, tranzakcióanalitikusok és asztrológusok munkássága, amely mindössze annyiban különbözik e korai tevékenységtől, hogy ezért jó esetben nem sarokba állítás, hanem szakmai elismerés jár.

Struktúra alatt ezúttal nemcsak a bennrejlő szerkezetet értjük, hanem az időbeli szervezettséget is. Mind az asztrológia, mind a pszichológia számol egyfajta előre meghatározható folyamattal, amit sorsmintázatnak nevez. Eric Berne így fogalmazza meg a tranzakcióanalízis munkahipotézisét: „Minden ember már kora gyermekkorában elhatározza, hogyan fog élni, és hogyan fog meghalni – ezt a tervet nevezzük sorskönyvnek... Az élet komédiája vagy tragédiája az, hogy az egészet egy olyan óvodás lurkó tervezi meg, akinek még szinte fogalma sincs a világról, akinek feje hemzseg a szülők által betáplált zaggyvaságoktól. Éppen ez a kis csodagyermek dönti el, mi lesz a sorsa a királynak és a parasztnak, a királynőnek és az utcalánynak.”

Az asztrológia csupán annyit tesz hozzá mindehhez: egyáltalán nem véletlen, ki melyik szülői utasítást és gyermekkori tündérmesét érzi lelkéhez közel állónak, hogy azután abból álmodja meg későbbi életforgatókönyvét. A választást a személyiség alapját képező születéskori energiamintázat, más néven a horoszkóp határozza meg.

VESZTES SORSKÖNYVEK

Kétfajta sorskönyv ismeretes: a nyertes és a vesztes típusú. Az ember naivul azt hinné, saját elhatározásából senki nem ír magának vesztes forgatókönyvet – ám ez koránt sincs így. A psziché struktúraigényének ugyanis alapvetően közömbös, mi a történet vége, csupán az a fontos, hogy jól megragadható katarzisban csúcspodjék ki – s ugyan mi lehet katartikusabb egy tragikus befejezésnél?

Az életforgatókönyv műfaját nem a pozitív és negatív összetevők aránya, hanem egyedül a történet végső kimenetele határozza meg. Élhet a hős évekig vagy akár évtizedekig királyi pompában és boldog házasságban; amennyiben a végén özvegyen, nincstelenül és vakon végzi, vesztes sorskönyvről beszélünk. A görög végzetdráma (és onnan kezdve a tragédia műfaja) a vesztes sorskönyvek örök prototípusa. S míg az ókorban az emberi élet forgatókönyvét kísérletező kedvű és kaján olümposzi istenek írták, addig ma már csupán egyetlen név szerepel a stáblistán mint író, rendező és főszereplő: a sajátunk.

Aki úgy véli, a vesztes forgatókönyvek a tehetségtelenek, tehetetlenek és ostobák sajátja, az óriásit téved. Ahhoz, hogy életünk hajója precíz tájolóssal és hibátlan időzítéssel zátonyra

fusson, legalább olyan jó manőverezőkészség kell, mint ahhoz, hogy mindenkit megelőzve elsőként érjen a célba.

Az asztrológiai jegyekarakterek között léteznek olyanok, melyeket, ha kicsúszik lábuk alól a talaj, nyomban mágnesként vonzanak a vesztes sorskönyvek. Közülük is elsőként érdemel említést a Halak.

A HALAK

A Halak számára a világ kissé homályos, a körvonalai szétesők: mintha tejüvegen át nézne mindent. Ahol más ember hangosan és magabiztosan mozog, ott a Halak tétovává és bizonytalanná válik. Gyakran saját szándékaival, céljaival sincs tisztában – még abban sem biztos, hogy tényleg ő akarja-e azt, amit tesz, vagy valaki más. A határok kérdése a Halak legfőbb problémája; az, hogy hol végződik az „én”, és hol kezdődik a „te”. És egyáltalán: szükséges-e meghúzni ezt a vonalat?

Ő nemcsak megérti más örömét és bánatát, hanem mélységesen át is érzi. Együtt érző és empátikus, így a másik ember fájdalma neki okoz kínokat, s a másik öröme is az ő szívét melengeti. Semmit nem szeretne jobban, mint a világ temérdek fájdalmát valahogy enyhíteni, ezért önzetlenül és kéretlenül segít, szolgál, s akár odaadja mindenét, ha kell. A természetes önzés, az Én által épített önvédelmi sáncok nála nincsenek sehol.

Szívébe mindenkit befogad, karjával mindenkit átölel. Tekintetéből árad a szeretet, az elfogadás és a gyengédség, semmi nem idegen tőle, ami emberi. Az állatok szeméből is kiolvas minden érzést, a növényekhez pedig szívesen beszél, hiszen tudja, azok megértik őt. Magához hasonló lelkes lénynek tekinti őket – környezetét nem is tudná elképzelni nélkülük. Érzékeny, túlságosan is érzékeny állapot a Halaké. Nem tud és nem is akar alkalmazkodni az élet farkastörvényeihez. Más emberek erős akaratának, mohó önzésének akár élethosszig áldozatul eshet.

Menekülésének egyetlen útja, amikor saját belső világának palackzöld mélységeibe merül. Az álmodozásba, az álmokba – ehhez időnként alkoholt vagy drogokat is segítségül hív. Problémáit képtelen szavakba önteni és racionálisan megoldani. Ha már elkerülhetetlenné válik a szembesülés, akkor úgy viselkedik, mint a tintahal: átláthatatlan ködöt és zavart támaszt maga körül, s a káoszt felhasználva jó messzire úszik. Hiszi, a problémák előbb-utóbb megoldódnak maguktól is. Ám ha minden erőfeszítése ellenére mégis a realitások kemény talajára rántják, partra vetett halként addig evickél, amíg vissza nem kerül éltető közegébe: a meghatározhatatlanba, a körvonaltalanba, a tetszés szerint alakíthatóba – a vízbe.

A Halak számára az erkölcsi korlátok is gyakran folyékony halmazállapotúak. Így aztán, ha rossz társaságba keveredik, szinte akármire rávehető. Természetesen ő az, akit ilyenkor az első razzianál elfognak, s aki a többiek helyett „elviszi a balhét”. A gyakorlati életben gyengének, határozatlannak és könnyen rászedhetőnek bizonyul. Ő a gátlástalan szélhámosok örökké naiv áldozata. Ő az, aki elhiszi, hogy az új mosóportól fehérebb lesz a gallér, hogy az új csodaital egy hét alatt lefogyasztja, s hogy az a rokonszenves mosolyú fiatalember tényleg megduplázva hozza vissza minden megtakarított pénzét.

Jelképe két kis hal, kik mint két ikerlélek lebegnek egymással szemben, s kiket egy eltéphetetlen szál, a szeretetkötelék kapcsol egy életre egymáshoz.

Trikófelirata: „Köszönöm, hogy segíthetek”. (Ám ez a felirat is elmosódott; inkább felajánlja másoknak, hogy írják rá a sajátjukét.)

Az önmagával harmóniában lévő Halak önzetlen, áldozatkész és együtt érző karakter. Barátai, munkatársai nehezen nélkülözik odaadó, önfeláldozó, gyengéd lényét. Partnerével képes tökéletesen egybeolvadni, annak gondolatait kitalálni, érzéseiben olvasni. Sejtései, álmai, látomásai rendre beigazolódnak. Bátran idézheti a shakespeare-i mondatot, lévén számára eleven tapasztalat: „Több dolgok vannak földön és egen, mintsem bölcselmetek álmodni képes.”

Negatív tulajdonságai az önbizalomhiány, a (néha végzetes) naivitás, a zavarosság és a befolyásolhatóság. Kapcsolataiban erélytelensége, megbízhatatlansága, munkahelyén szétfolyó ügyei és kaotikus rendtelensége miatt veszíti el mások bizalmát. Gyakran menekül a realitás elől a vallás, a ködös miszticizmus vagy a tudatmódosító szerek világába.

SZÜLŐI HANG

A Halak gyermek fejében váltig egy Móricz Zsigmond-i mondat visszhangzik, amelyet édesanyjától vagy inkább valamelyik nagyszülőjétől hallott: „Légy jó mindhalálig”. E parancs hallásküszöbön túli folytatása, az „és pusztulj bele a világ kegyetlenségébe és önzésébe” aztán lassan, de végérvényesen kiirtja belőle a legalapvetőbb önvédelemhez szükséges asszertivitásnak még az írmagját is. Így, mire a Halak gyermek óvodába kerül, úgy érzi ott magát, mint egy védtelen, gyámoltalan fehér egér a kígyóktól hemzsegő akváriumban. Kétségbeesett manővere, az „Odaadom a macimat, csak szeress”, felnőttkorára az „Odaadom amim van, csak szeress”, illetve a „Feladom saját magam, csak szerethesselek” életprogrammá formálódik.

HALAK SORSKÖNYVEK

A Halak sorskönyve gyakran vesztes típusú, mintázatát a gyermekkorban hallott tündérmesék képezik. S bár a népmesék többsége boldog véget ér, azért akadnak olyan mesemondók, akik kifejezetten kedveznek a vesztes sorskönyvek fabrikálóinak. Aki már megkönnyezte a Kis herceg utolsó oldalait, tudja, mi lehet vonzó egy tragikus végű történetben. (Mellesleg Saint-Exupéry nemcsak írta, hanem be is teljesítette az általa képviselt sorskönyvet: felderítő repülés közben örökre eltűnt egy felhőben.)

A „Vesztes Sorskönyvek Atyja” megtisztelő cím azonban Hans Christian Andersent illeti. (Érdekességgént: 1846-ban, éppen népszerűsége delelőjén fedezték fel a Neptunuszt, a Halak uralkodó bolygóját.) Ki ne emlékezne például a kis gyufaárus lányra, aki a fagyhalál ölelésében kuporogva lobbantja fel utolsó szál gyufáit, melyek tündéri, vigasztaló látomásokat vetítenek a zord éjszakába? S éppígy ki ne ismerné fel azokat a mai gyufaárus lányokat, akik a fenti sorskönyvi minta alapján gyűjtik meg a (talán utolsó) öngyújtólángot a kanálban feloldott, látomást hozó fehér por alatt?

A Halakra azonban, minden egyebet megelőzve, a kis hableány története gyakorolja a legmélyebb hatást. A reménytelen sóvárgás, a viszonzatlan szerelem, a névtelen áldozati szerep és a vele járó néma szenvedés, valamint a végső veszteségnek beállított (s a Halak részéről mélyen áhított) érvessztés, a „kis fehér tajtékká válni a tenger hullámain” – egytől egyig neptunuszi, vagyis Halak-motívumok. Ha körülnézünk, szép számmal akadnak kis

hableányok is mindenfelé. Ők azok az iskolázott, jó családból való, halk szavú leányok, akik azokat a (sorskönyv-analitikusokat kivéve) mindenki számára felfoghatatlan döntéseket hozzák, melyek során például összebútoroznak egy frissen szabadult szociopátával, aki az előző feleségét is félholtra verte, s ettől a régi jó szokásától láthatóan most sem kíván megválni. A kis hableány ettől kezdve betört orral és felrepedt ajakkal megbocsát és újra megbocsát, a szülők zokognak, a barátnők elképednek, a szomszédok pedig kihívják a rendőrséget. Mindezt kizárólag az érti, aki tudja, hogy a jó férfiak és családapaik teljességgel alkalmatlanok arra, hogy sorskönyvvezérelt Halak hitvesüknek megadják a méltatlan szenvedés, a viszonzatlan szerelem és a soha be nem teljesedő áldozat keserűdes élményét. Szerencsére azért a legtöbb kis hableány a villogó kék fényes, bádogtepsibilincses finálé előtt jobb belátásra tér, és szépen visszaköltözik a mamájához.

A fenti indíttatásból fakad az „Irgalmasság” elnevezésű sorskönyv is, bár ehhez némi megelőző játszma is szükség lehet. Erről írja Karinthy: az Irgalmasság (puritán öltözetű, szigorú kontyba fogott hajú, szemüveges asszony) ül az édenkertben, és gézcsíkokat vagdos. Arra legelészik az oroszán, és megkérdi, mire jó ez. „Azokat a szerencsétleneket bekötözni, akiknek majd le fogod harapni a karját.” Az oroszán elképed: „Nahát! Azt le lehet harapni?” S némi tűnődés után: „Nem is rossz ötlet.”

HALAK JÁTSZMÁK

Az Irgalmasság célja, hogy életét, vágyait és egész valóját egy arra rászoruló személy vagy csoport (politikai számkivetettek, szociálisan hátrányos helyzetűek vagy magatehetetlen betegek) oltárán feláldozza. Sorskönyvi játszmája az „Alig használt tolószék”. Alkalmi áron jutott hozzá, csak kéne valaki, aki beleül. Az erre kiszemelt egyén – leggyakrabban szülő vagy hitves – gyakran kötélnek is áll, különösen akkor, ha pólyás gyermekként kevés törődést kapott, s úgy érzi, az élet ezzel még adósa. Az Irgalmasság tehát tolja Emil bácsi kerekese székét, facsarja neki a böjtlevet, és tövig járja lábát azért a csodaszerért, ami a szomszéd másod-unokabátyját is meggyógyította. Mindezek az ártatlan szemlélőből őszinte csodálatot és mély tiszteletet váltanak ki, mi azonban váltig élünk a gyanúperrel, hogy ha Emil bácsi annak idején nem Irgalmasság kisasszonyt, hanem Miss Világjárót vezetett oltár elé, akkor most nem a reumatológiai váróban, hanem a Machu Picchu kőpiramisának csúcsán üldögélne kemény tojást és turistaszalámit falatozva.

Fentihez hasonló, ám eseti játszma az „Elfeledett szolgáló”, melynek során a Halak felajánlja a segítségét, amelyet a másik meggondolatlanul elfogad, és nyomban el is felejt. (Teheti, mivel e játszmahoz nélkülözhetetlen, hogy a Halak tevékenysége észrevétlenül és teljes izoláltságban történjék.) Az elkövetkezőkben a magára hagyott Halak észrevétlenül egyre kellemetlenebb és kellemetlenebb helyzetbe kerül, ám minderről egy szót sem szól, némán tűr, és hagyja az egyszemélyes minidramát az abszurditásig fajulni. Amikor végül a másik tudomást szerez minderről, elképed, és heves lelkifurdalása támad, mondván: „Hogy hozhattam szegényt ilyen helyzetbe?” A Halak nyeresége ilyenkor az, hogy szerényen és könnyben úszó szemmel átélheti minden korok néma szolgálattevőinek áldozatos és elfeledett életét.

Jellegzetes Halak játszma még a „Partra vetett bálna”. Természetfilmekben gyakran látott jelenet: szegény jó bálna, hogy, hogy nem, egy reggel ott fekszik a hínáros fövényen. Nosza, derék emberek összefognak, és napokig gémberekednek térdig vízben, hogy visszavonszolják a tengerbe. A folytatás ismert: a bálna tesz egy kört (vagy kettőt) a nyílt

vízen, azután nyílegyenesen újra kiúszik a partra. Kezdődhet minden előről. Az áldozatkész állatvédők csüggedetlenül vonszolnak, a bálna pedig (tisztelet a kevés kivételnek) rendületlenül a szárazra küzdi magát. Senki nem érti, miért. Mindennapjaink bálnája az a jobb sorsra érdemes alkoholista vagy drogfüggő, aki időről időre eljuttatja magát a lesújtó végállapotig, ahol már csak hever, magatehetetlenül. A megmentésére összeverődött (s rá energiát, pénzt számolatlanul áldozó) rokonoknak, barátoknak megfogadja: „Soha többé!” A folytatás, ugye, már ismert. Itt sem érti senki, miért csinálja – hiszen olyan jó orvos, tanár, mérnök stb. szegény, s így csak tönkreteszi magát és a családját.

A JÁTSZMAKÉPLET

A zodiákusjegyek tranzakcióanalitikus megközelítése során előbb-utóbb felvetődik a kérdés: vajon mi fán terem maga a tranzakció? A szakirodalom meghatározása szerint ez a társas érintkezés alapegysége. Amikor két ember kapcsolatba lép egymással, az egyik fél valamiféle ingerrel indít, s ez a másiktól válaszreakciót vált ki – ennyiből áll egyetlen tranzakció. Skálája egy simogatástól a szerelmi vallomásig, egy bosszús pillantástól akár az emberölésig is terjedhet. A tranzakciók általában konkrét célra irányulnak, s léteznek nyílt és fondorlatos változataik. Azokat a fondorlatos tranzakciókat, amelyek valódi céljával gyakran még maguk a résztvevők sincsenek tisztában, nevezik játszmának. A játszmák lefolyása előre meghatározható, pontos dramaturgiai lépések szerint történik.

Vegyünk egy példát, mondjuk a jól ismert „Don Juan” című játszmát. Kell hozzá egy jó esetben vonzó, de mindenképpen rámenős Férfi, aki első látásra (legalábbis ő úgy érzi) végzetesen beleszeret a barna balkonon merengő bús donnába. S következik minden, minek ilyenkor következnie kell: rózsák, holdfényes szerenád, könnyes férfiszem, forró esküvések... Kívánhat-e nő ennél többet? Ez képezi a játszma nélkülözhetetlen horgát vagy csalétkét, amellyel a Férfi ösztönösen rátapint a Nő gyenge pontjára (arra ugyanis, hogy vágyik egy kis gyengédségre). A Nő, bár a lelke mélyén tudja, hogy az efféle fogadkozásokat a bolondok aranyával mérik, mégis elhitei magával, ezúttal minden másképpen lesz – vagyis a tranzakcióanalízis nyelvén lépre megy vagy bekapja a horgot. A romantikus éjszakát követő hajnalon a Férfi gyanús sietséggel kapkodja magára a ruháit. „Holnap este?” – kérdezi a nő még reménykedve. „Persze. Hívlak.” A Férfiban kényelmetlen érzés ébred, ugyanis ezúttal nem sikerült eltalálnia a meggyőző hangfekvést. Mindezt természetesen a Nő is észreveszi. Ez a pillanat az úgynevezett átkapcsolás vagy fordulat. Itt a játszma vége, fuss el véle. Mindössze annyi van még hátra, hogy mindkét fél besöpörje kétes nyereségét. „Jöttem, láttam, győztem” dünyyögi a Férfi elmenőben, kaján mosollyal szája szegletében. „Becsaptak, megaláztak, kihasználtak” rebegi a Nő tágra nyílt, könnyes szemmel, s a konyakospohár után nyúl. Látható, hogy a játszmák nyereségét igencsak szálnalmas mértékkel: hamis diadallal, csalódással, könnyekkel mérik.

A psziché számára azonban minden játszma titkos – és nem is csekély – előnyökkel jár. Ha nem így volna, nem lenne az emberi élet alapvetően játszmavezérelt. A felgyülemlett és más úton-módon realizálhatatlan érzelmi feszültségeket, háttérbe szorított hatalmi késztetéseket ugyanis legkönnyebben ezen az úton élhetjük ki legálisan.

A játszmák lefolyása olyannyira szabályszerű, hogy akár egy matematikai egyenlettel is leírható. A fenti történet úgynevezett játszma képlete például így fest: csalétek, horog (udvarlás, bók) + gyenge pont (szeretetéhség) = válasz (szerelmes éjszaka) > átkapcsolás („Ennyi volt, drágám”) > szembesülés („Hagytam magam becsapni”) > nyereség (diadal, düh, csalódás, engedély az önsajnálatra és az ivásra). Ezúttal a Férfi abban a megingathatatlan hitben él, hogy győzött, a Nő pedig abban, hogy veszített. A valóság azonban az, hogy mindketten veszítettek. Elvesztették ugyanis egy valódi kapcsolat lehetőségét – az intimitást, hitet és bizalmat.

Egy pszichológiai játszmának nincs, és nem is lehet nyertese. Ezért káros minden játszma. A fenti, „Don Juan” (vagy: „Leporelló”) nevű változat pedig leginkább a Kos szülöttekre jellemző.

A KOS

A Kosnak az „élet” szó azt jelenti: kihívás. Egy lába előtt heverő (az imént az arcába vágott) kesztyű vagy egy pimasz fráter gúnyos mosolya forralja a vérét, mondván: „Na, majd most megmutatom nekik!” Így válik a Kos munkahelye csatatérre, szakmai kihívásai várostommá, s személyes karrierje is egyetlen hatalmas, hódító hadjárat. Ellenfelének azt tekinti, akiről úgy ítéli, az útjában áll. Az akadályokat egyetlen elsőprő rohammal győzi le. Akit letepert, azon nem áll bosszút, sőt a földön fekvőt talpra segíti. Sportszerű, lovagias és méltányos. Egyenes jellem: nem akar, és nem is tud hazudni.

A Kost a közegellenállás élteti. Létélménye egy versenymotorosé: minél jobban tolja a menetszél, annál inkább érzi, hogy jelen van a világban és előre halad. Saját határaitól csak akkor szerez tudomást, amikor beleütközik valaki másba. S bár ezt az ütközést a külvilág rendre támadásnak véli, a Kosnak ilyenkor mindössze arra van szüksége, hogy azt mondják neki: „Állj, eddig, és ne tovább!” Ezért aztán az egyértelmű és nyílt „nem” megnyugtatta, míg az engedékenységgel, a bizonytalankodással vagy a számára érthetetlen, finom elutasító célzások további rohamokra ösztönzik.

Száma egy a fontos: győzni, élre kerülni, és megmutatni, ki is ő valójában. Vele az ártatlan játékból is véresen komoly vetélkedés lesz, a párkapcsolatból pedig gyakran pankráció, amelyben addig nem nyugszik, amíg a másik fél kék-zöld foltokkal tarkítva verni nem kezdi a tatamit. Harc közben szerzett sebeivel nem törődik, veszteségeire fittyet hány. A többi ember szempontjaira mintha teljesen vak lenne; száma magától értetődő, hogy mindenki az ő fejével gondolkodik, és az ő szívével érez. Gyakran hiszik róla: önző, pedig csupán hiányzik belőle az empátia. Naivitása egy gyermeké, tolakodása egy kölyökkutyáé. Kudarcaiból nem tanul – képes századszor is nekiszaladni egy akadálnak, híven, ezúttal egészen biztosan legyőzi.

Ha ad, nagylelkűsége lefegyverző, ha elvesz, kíméletlensége mellbevágó. Kedvenc színe a piros, kedvenc iránya az egyenes. Sírba viszi, ha tétlenül kell ülnie, vagy ha nem talál magának feladatot. Amit mond, azt úgy is gondolja, ám hogy őszintesége néha bántó, az meg sem fordul a fejében. Amellett, hogy gyakorta mások tyúkszemére hág, ő maga lépten-nyomon megbántódik. A tréfát nem érti, az önirónia száma ismeretlen. Sértett indulata a pillanat töredéke alatt lobban lánggra.

Lendülete imponáló, vele egy csapatban lenni élvezet. Ha társa megrogyik, teljes természetességgel veszi vállára annak terhét. A futók közt ő az élbolyban is az első, a csatában ő az őrmester, a dzsungeltúrán pedig az a fickó, aki három lépéssel mindenki előtt machétájával az ösvényt vágja. A mozgás a lételeme, az erő kifejtés regenerálja. Feladatait csak lendületből képes megoldani. Amikor kifogy a szuszából, vagy érdeklődése lelohad, ügyeit rendre félbehagyja.

Előbb cselekszik, utána gondolkodik. Ő ránt a kocsmában elsőként bicskát, s ő borítja vitapartnere fejére végső érvként az ebédlőasztalt. Haragja gyorsan elillan, s nem érti, más hogyan őrizgethet egy sérelmet hosszú évekig. Bátor és vakmerő. Minden helyzetből kivágja magát. A jegy tüzes energiája a nőket megszipíti, a férfiakat pedig ellenállhatatlan hódítóvá

teszi.

Jelképe a kos, amely kemény homlokot és csavart szarvakat visel, hogy a világban, ahova újonnan érkezett, helyet és megbecsülést ökleljen ki magának.

Trikófelirata: „Ütközöm, tehát vagyok”.

A Kos becsületes, egyenes jellem, akire minden körülmények között számítani lehet. A rábízott feladatokat gyorsan és önállóan végzi el, a problémás helyzeteket rámenősen és leleményesen oldja meg. Fiatalos, lendületes, magával ragadó társ, hűséges barát és kezdeményező szerető. Alapkarakteréből adódó hibái ellenére bizonyosak lehetünk abban, hogy egyetlen pillanatig sem unalmas mellette az élet.

A Kosban környezete legkevésbé agresszivitását, erőszakosságát, durvaságát tolerálja. Partnerének, munkatársainak türelmét sürgetettség, erőltető modora, tapintatlansága és ellentmondást nem tűrő kijelentései teszik próbára. Gyakori konfliktusai lobbanékonyágából, vetélkedési hajlamából, végig nem gondolt reakcióiból fakadnak, valamint abból, hogy egyszerűen képtelen veszíteni. Ám a legmegvadultabb Kost is kijózanítja a bátor, egyenes beszéd, a nyílt és őszinte hang.

KOS JÁTSZMÁK

A leírtakon kívül („Don Juan”, „Leporello”) még három érdemel említést: az „Acélkecske”, a „Fricska” és a „Trójai faló”. Az első jellegzetesen férfi, a harmadik pedig női játszma. Az acélkecskét legtöbbször jól ismerik a vidámparkból: virtuskodó legények lökdösi egy fémsínen, s ha kellő erővel taszítják meg, felszalad egy lejtőn, s ott hátsó fertályon billent egy mit sem sejtő bábút. E leírás minden olyan erőpróbára illik, amely, még ha tisztességes módon indul is, a végére úgy fordul, hogy egy gyanútlan kívülálló válik áldozatává, aki pechére rossz időben rossz helyre tévedt. Shakespeare Rómeó és Júliá-ja az „Acélkecske” játszmák valóságos tárháza. A Montague-k és Capuletek háza népe addig kakaskodik, addig virtuskodik, míg a szópárbajt rendre kardok villogása váltja fel, s a végén Verona szép városa menetrendszerűen gyászba borul.

A fenti játszma mindennapi és kifejezetten ultrakönnyű változata a „Fricska”. Ennek során a Kos váratlanul tesz egy támadó jellegű megjegyzést, reménykedve, hogy a másik erre felkapja a vizet, és kezdetét veheti egy élvezetes szócsata, melynek során kicsit öklelőzve megerősítheti elbizonytalanodott énhatárait. A partner, aki immár sokadszor, reflexszerűen ugrik erre az ingerre (vagyis bekapja a horgot), újból és újból elcsodálkozik: annak ellenére, hogy szentül megfogadta, nem fog visszaszólni, hogyan keveredett ismét ebbe a teljesen meddő, adrenalinpocsékoló csörtébe.

Vitathatatlan azonban, hogy a tizenkét jegy közül a Kos az egyik legkevésbé játszmaorientált típus. A játszmák ugyanis, mint említettem, mindig rejtetten és fondorlatosan kezdeményezett tranzakciókból születnek. A Kos ezzel szemben – karakteréből adódóan – nyíltan konfrontálódó, sportszerű alkat. Csak akkor fordul játszmahoz, ha az a célhoz vezető legrövidebb út. A „Don Juan” játszma célját (az egyéjszakás kalandot) például bajosan tudná őszinte kommunikációval elérni.

Ez áll arra a kardos Kos menyecskére is, aki úgy tapasztalta, igencsak riasztó látványt nyújt, valahányszor kivont szablyával rohamra indul. Ezért aztán kardját okosan a köténye alá rejtve felveszi a megszeppent kislány álarcát, s azt hordja egészen addig, amíg feleségül

nem veszi valaki. Mikor aztán a falakon belülre kerül („Trójai faló”), úgy érzi, eljött az ő ideje. A férj még fel sem ocsúdott, s máris megtörtént a hatalomátvétel. (Azért ne sajnáljuk őt a kelleténél jobban, hiszen tudjuk, hogy egy játszma-hoz mind a két fél – ha nem is tudatos, de mindenképpen aktív – részvétele szükséges.)

NYERTES SORSKÖNYV

A sorskönyv a játszmatól nemcsak műfajában, hanem egy lényeges jellegzetességében is eltér: létezik nyertes változata is. Nyertesnek tekintünk egy sorskönyvet akkor, ha főhőse a kezdetekben megfogalmazott célját eléri. Ha valaki például azzal indul neki az életnek: „Megmászom a Mount Everestet”, s ötvenévesen valóban megmássza, bár minden pénze rámegy, a felesége otthagyja, és lefagy három lábujja – mégis nyertes, mert elérte élete célját. Ha azonban csak a Mont Blanc csúcsára jut el – hiába övé hat igazgatótanácsi tagság és egy hollywoodi filmcsillag keze –, egyáltalán nem érzi magát győztesnek. Az ilyenek osztályrészé az úgynevezett nem-nyertes sorskönyv. A történet harmadik változata pedig, amelyben hősünk egy gleccserszakadékba zuhanva nyomorultul a nyakát szegi, kifejezetten vesztes típusú sorskönyvet feltételez.

KOS SORSKÖNYVEK

Ahogy a Halakat gyakran vesztésre, úgy a Kosokat leginkább nyelésre programozzák. Ezért aztán a kis Kos a szülői hangokból – speciális, karaktervezérelt szűrőjével – ilyen mondatokat szív magába: „Ne hagyd magad” (amikor verekedésbe keveredik az óvodában), „Katonadolog” (hasra esés után, mikor még nem döntötte el, sajnálja-e magát vagy sem), „Több is veszett Mohácsnál” (a vonaton felejtett plüssmaci miatti kéthetes búskomorságot megelőzendő).

A Kosnak gyermekkorától fogva csak úgy zsong a feje a nagy hadvezérek, felfedezők és olimpiakonok történeteitől. Ezekből formálódnak a „Babérkoszorú”, a „Lovas szobor” és az „Aranyérem” elnevezésű sorskönyvek. Így aztán a Kos, pályája csúcsán, mikor körpanorámás irodájából széttekint, s mindenütt csak csetlő-botló földi halandókat lát, őszintén nem érti, másoknak miért nem megy az, ami neki igen (ráadásul azok után, hogy nagy példányszámban kiadta a „Hogyan legyél te is gazdag és sikeres” című könyvét).

Az ebben sorjázó tanácsok két sorskönyvi utasításban összegződnek. Az egyik a „Tűzből a gesztenyét” nevet viseli, s arra biztat, hogy azt, ami rád vár, kapard ki bátran, nem nyafogva, még mielőtt más is észbe kap. A másik utasítás a lelátóról kiabált „Menj rá!”, vagyis vedd észre, a labda ott pattog az orrod előtt – igaz, hogy most épp más terelgeti, de te csak támadd meg, és szereld sportszerűen. Ha sikerül, te vagy a nyerő, ha nem, akkor pedig légy kemény és kíméletlen, hisz’ jól tudod: ez az evolúció törvénye.

BIKA

INGEREK ÉS SZTRÓKOK

Az ember egyik legalapvetőbb motivációjáról így ír Eric Berne: „Az élő szervezetek, s így az emberek is, valósággal hajszolják az ingereket. Ezért keresnek jól a vidámparkosok, és ezért van az, hogy a rabok annyira rettegnek a magánzárkától.” E jelenség mögött az úgynevezett ingeréhség áll, vagyis az az élettani tény, hogy mind a majom-, mind az embergyerekek melegség és érintés nélkül képtelenek egészségesen fejlődni. Az ingerek alapegységét a tranzakcióanalízis nyelvén sztróknak (simogatásnak) nevezik. Talán közelebb járunk a valósághoz, ha e fogalmat „törődésként” értelmezzük. Ugyanis a „de jól nézel ki” éppúgy sztróknak számít, mint a „pocsék színben vagy ma”. Az elsőt pozitív, a másodikat negatív sztróknak hívják. Az ember, amikor az utóbbival találkozik, joggal gondolja: „Jobb lett volna, ha meg se szólalsz.” Ezzel szemben a pszichológiai kísérletek újból és újból megerősítik: míg a közöny (ingerhiány) elsorvaszt, addig még egy bántó megjegyzés (inger) is akcióra serkent, vagyis elevenné tesz. Úgy tűnik tehát, az ember alapvető igénye, hogy bármiképpen is, de törődjenek vele. Így aztán érthető, mi okból tűrik egyes vesztes sorskönyvek gazdái a bántalmazást, a napi megaláztatásokat. (Mint az az asszony, aki, mikor részeg férje féltékenysége címén kékre-zöldre veri, boldogan felsóhajt: „Hát mégis szeret!”)

Természetesen, ha választani lehet, tudatosan mindenki a pozitív előjelű törődést részesíti előnyben. Különösen így van ez a Bikánál, akinek jelszava a kényelem és az öröme.

A BIKA

A Bika higgadt csodálkozással szemléli a világot: hova ez a nagy sietség? Szemöldökét felvonja, ajkán mosoly játszik. Valamit tud, amit a többiek nem – egyszerűen csak lenni. Nem érti: ha az ember egyszer megtalálta a jót, miért kell neki még jobb? Miért nem jó az, ami van?

Ő az, aki igazán megbecsül egy kényelmes bőrfotel, egy praktikusan felszerelt konyhát, egy megbízható, erős kocsit vagy egy jó anyagból készült, tisztességgel megvarrott, strapabíró lábbelit. A emberi viszonyok nyelvénében övé a birtokos eset. Kedvenc szava: az enyém. Sokszor hallotta gyerekkorában: „Az a tied, kincsem, amit megeszel.” Meg is eszik mindent, amit csak elé raknak, még a tányért is tisztára törli utána. Teste erős, súlyfölsége is csak a biztonságérzetét növeli. Számára minden holt tárgy értékhozó. Nem dob ki semmit, mert még jó lesz valamire. Meglátja a jelentéktelenben is az értéket. A még használható régi tárgyakban a mesteremberek munkáját becsüli, a használhatatlanok pedig jól jönnek majd nyersanyagok.

Ő Huszárik filmjének Szindbádja, a fehér abrosz, a fél liter kimért bor és a velős csontok fejedelme, a rózsás karok és asszonyölek hercege, a tavaszi hárs és az őszi avar illatának poétája. A Bika az, aki sohasem tud betelni a föld csodájával: azzal, hogy a látszólag holt, alaktalan anyagból élet fakad, hogy az elültetett magból növény sarjad, s hogy a megmetszett ágakon gyümölcs ér.

Környezetétől elvárja: ne sűrgesse, ne kényszerítse tempóváltásra, ne rakja el a megszokott helyéről a régi tárgyait, és semmi, de semmiképpen ne hozzon változást a mindennapok megszokott, biztonságos menetébe. Ha nem taszigálják, nem ingerlik, kedves és kedélyes társ. A nyugodt erő, amely lényét eltölti, adja bámulatos türelmét – ám ugyanebből ered kétségbeejtő mozdíthatatlansága is. Ha a makacsságról szobrot formáznának, annak bika alakja volna. Gyakran ő maga sincs tudatában annak, hogy egy kapcsolatban mekkora ereje, s főleg, hogy mekkora súlya van. Képes – lelki értelemben – valósággal agyonnyomni partnerét. Nem is azzal, amit csinál, hanem csupán hogy egyszerűen olyan, amilyen.

A Bika társas érintkezésének alapját a földies pozitív sztrókok (magyarán: a közös evés-ivás, horgászás, piknikkel egybekötött kirándulás stb.) képezik. Gondoljunk csak Micimackóra, akinek majd' minden tranzakciója fölött (alatt, mellett) egyetlen egy szó lebeg: méz!

S bár a Bikát (mint a többi úgynevezett földes karaktert: a Szüzet és a Bakot) sokan anyagiassnak, sőt zsugorinak tartják, ez nem a jelleméből, hanem a karakteréből fakad: minden tulajdonára úgy tekint, mint erőtartálékára, a világba kihelyezett eszközére és támaszára, melytől ha megválnak, a biztonsága kerül veszélybe.

Jelképe a bika, amely négy lábát súlyosan és szilárdan megveti a talajon, s lehajtott fejjel mélyen beszívja a friss földszagot, a virágok illatát. A világ szép – sugározza magából – szép a szemnek, kellemes a fülnek, édes az orrnak. Jó testben lenni: enni, aludni, szeretni.

Trikófelirata: „Hova ez a sietség?”

Pozitív esetben a Bika békés, jó kedélyű, az élet szépségeire nyitott, kellemes ember. Kapcsolataiban ragaszkodó és hűséges, munkájában gyakorlatias, meggondolt és nagy teherbírású. Stabilitása, nyugalma, a belőle sugárzó derűs harmónia ritka emberi értékeket képvisel.

A Bika problémás oldalát földhözragadt csökönyössége, nehézkessége és mozdíthatatlansága jelenti. Munkatársait elsősorban nehéz felfogása, változtatásellenessége, rugalmatlansága idegesíti, partnerét pedig kényelemszeretete, lomhasága és lustasága. Környezete előbb-utóbb megtapasztalja: a Bikát nem ajánlatos bőszíteni. Ha türelme végére ér, akkor nem néz se istent, se embert: mindent felöklél, mindenkit a földbe tipor. (Ezért aztán ajánlatos tisztában lenni azzal, hogy egy Bika számára mi jelenti a vörös posztót.)

SZÜLŐI HANGOK

Talán egyetlen asztrológiai jegynél sem annyira hangsúlyos a szülői programok szerepe, mint a Bikánál.

Korábban utaltunk arra, hogy a tranzakcióanalitikusok megfigyelése szerint az ember háromféle énállapotban tartózkodhat: a Gyermekekben, a Felnőttben és a Szülőben. E képet bonyolítja, hogy az egyes énállapotok sem homogének. Mind a tranzakcióanalízis, mind az asztrológia több szereplőt is felismerni vél a gyermeki és a szülői megnyilvánulásokban. Az előbbi például megkülönbözteti a Korlátozó és a Gondoskodó Szülőt, az asztrológia pedig a szülői mintát adó bolygójelképeket: a Napot (apa), a Holdat (anya) és a Szaturnuszt (nagy szülők). Mint látszik, meglehetősen népes és változatos gyülekezet áll készen arra, hogy a gyermek fejét tanácsaival és tilalmaival telezsongja. Az viszont már a szülött jegykarakterétől függ, hogy ezeket az intelmeket rögvess a szemétre veti-e, vagy illő áhítattal a falvédőre hímezi.

Ez utóbbiak közé tartozik a gyermek Bika, akinek fejében ilyen és ehhez hasonló mondatok visszhangoznak: „Lassan járj, tovább érsz”, „Járt utat járatlanért el ne hagyj”. Ha a szülő maga történetesen nem Bika, akkor ezek a jelszavak a nagyszülők vagy rokonok intelmeiből, illetve a népmesék tanulságaiból is nagy bőséggel begyűjthetők. Szinte minden népi bölcsesség eleven életre kel a Bika fejében, s azokat mint szülői hangokat hallja és tiszteli.

BIKA SORSKÖNYVEK

A fenti intelmekből formálódnak azután a későbbi Bika életprogramok, melyek lényegüket tekintve nagyon hasonlítanak egymáshoz, s változatos neveik mögött könnyen felfedezhető a közös eredet. Közéjük tartozik a „Cukorrépa” (gyökeret eresztetni, nem mozdulni, belterjes jólétben élni), a „Megáll az idő” (ha már az apámnak, nagyapámnak, dédapámnak jó volt így, örökség lenne bármit is változtatnom), a „Pincétől a padlásig” (telerakom a házat mindenféle limlommal, amire egyszer talán még szükségem lehet), és az ehhez nagyon hasonló „Biztos, ami biztos” (építek egy vasbeton óvóhelyet a kertben, mert sohase’ lehessen tudni).

S bár a Bika sorskönyvek egyáltalán nem bővelkednek váratlan meglepetésekben és izgalmas fordulatokban, mégis, aki azt képzei, hogy ezek a tétlenek és a tunyák életmintái, az alaposan téved. Állhatatos kitartás, rögeszmés elszántság és napi kemény munka nélkül egyikük sem lenne végigvihető (márpedig ha a Bika elhatároz valamit, azt egészen biztosan véghez is viszi).

BIKA JÁTSZMÁK

A Bika, a Koshoz hasonlóan, nem kifejezetten játszmaorientált típus; tulajdonképpen jól elvan magában. Ez többek között abból ered, hogy – a jegyek között egyedülálló módon – képes önmagát megfelelő mennyiségű sztrókkal ellátni (gondoljunk ismét csak Micimackóra, aki lépten-nyomon megjutalmazza magát egy kis nyalánksággal). S mert a Bika játszmái elsősorban önmaga megerősítését szolgálják, többségük nem is okoz másnak számottevő lelki sérülést.

Játszmái közül legelterjedtebb a „Szumó” elnevezésű, melynek során a Bika egy másik ember segítségével bizonyítja be saját magának, hogy bármi történjék is, őt nem lehet álló helyzetéből kimozdítani. A játszma horga a Bikában hébe-hóba felébredő változás iránti igény. E csalit veti ki például az a fodráslány, aki kijelenti: „Unom a tartóshullámot, és unom a melírt. Úgy érzem, többre vagyok hivatott.” A horgot legtöbbször olyan tanárember kapja be, aki „meglátja a lányban a tehetséget”. A közös munka (legyen mondjuk hárfatanulás) egy ideig szépen halad, majd egyszer csak a tanítvány se szó, se beszéd, faképnél hagyja a tanárt, aki természetesen mélyen frusztrálódik („pedig mennyi energiát öltem belé, és tessék...”). A leány megkönnyebbült sóhajjal tér vissza fésűjéhez és ollójához („szép, szép a zeneművészet, de azért meg is kell élni valamiből”), s egyszer s mindenkorra eldönti, minden a legjobb úgy, ahogy van, és bolond mindenki, aki változtatni akar azon, ami jó.

E játszma fordítottja a „Padlófék”. Ebben a Bika azzal szembesül, hogy a környezetében valaki úgy érzi, eljött a változás ideje, és noszogatni kezdi: vágjanak bele valami újba. A Bika egy darabig hagyja magát csalogatni, ám a döntő lépés előtt keményen megveti a lábát és – se előre, se hátra – egy tapodtat sem mozdul. Ilyenkor (lévén a másik teljes erőből húzavonja) ismét megbizonyosodik saját hihetetlen állóképességéről és rendíthetetlen

stabilitásáról. Szegény barát vagy ismerős ezután a homlokát törölgetve csak azon tűnődik, hogyan is juthatott eszébe olyan képtelenség, hogy egy Bikát könnyű ügetésre fogjon.

Alapjait tekintve szintén az önmegerősítésről szól az „Ez neked tényleg nem megy?” nevű játszma is. Itt a Bika született – azáltal, hogy a másik ember valamit nem tud megcsinálni, amit ő igen – megszilárdítja magát saját pozíciójában. A játszma célja nem a kisebbségi érzés felébresztése, hanem az, hogy őszinte csodálatot váltson ki másokból. Egyedi változata a „Cementes zsák”, amikor a (százkilós) kétkezi Bika férfi odaszól az (ötvenkilós) értelmiségi barátjának: „Ugyan már, vigyük be ezt a pár cementes zsákot!” Azután félúton hátrapillant, és csodálkozva jegyzi meg: „Ó, hát nem bírod fölemelni? Akkor hagyd, majd én beviszem.” S hátán a zsákkal, ajkán kis mosollyal elégedetten nyugtázza: „Milyen erős egy Bika vagyok én.” A pehelysúlyú barát pedig eközben elgondolkodhat, miért is nem mondta rögtön (hiszen előre tudta), hogy ez neki úgysem fog menni.

IKREK

TRIKÓFELIRATOK

Minden valamirevaló pólón díszlik egy felirat. A fantáziátlanabbak csupán a gyártó cég vagy a márka nevét hirdetik, a fantáziadúsabbak viszont már sokat elárulnak viselőjükről is („Gyűlölöm a reggeleket”; „Sex and Drugs and Rock n’ Roll”; „Én a delfinekkal vagyok”). Azokra a trikókra azonban, amelyeket a lelkünkön viselünk, sokkalta beszédesebb feliratokat hímeztünk. Ezek az úgynevezett életszlogenek, melyekben a világ felé mutatott attitűdünk nyer kifejezést.

A legelterjedtebb sorskönyvi trikófeliratok – Eric Berne tapasztalata szerint – a „Rúgj belém”, a „Ne rúgj belém”, a „Büszke alkoholista”, a „Látod, milyen keményen próbálkozom?”, a „Tűnj el”, a „Védtelen vagyok” és az „Akarsz egyet?” Egyes pólók csábító feliratot hordoznak elől, és elutasítót hátul. Szembejön például egy csinos nő az alábbi felirattal: „Szívesen ismerkedem”, s mikor utána fordulunk, ezt olvassuk: „De nem veled, te kripli”. A trikók szövege tizenéves korban kristályosodik ki, mely időszakban amúgy is a feliratos pólók viselése divik.

Az asztrológiai karakterek közül a levegős jegyek (Ikrek, Mérleg, Vízöntő) hordják a legbeszédesebb szlogeneket. Közülük is élen jár az Ikrek, akinek pólóján ez díszlik: „Is-is”. Vagy esetleg ez a páratlanul tömör és lényeglátó gyöngyszem: „A vitamin a héjában van”.

AZ IKREK

Ha madár volna, ágról ágra szállna, ha eldobott kavics, a víz színén kacsázna. Számára csupán egy a fontos: nem leragadni, nem mélyre merülni.

Az Ikreket mágnesként vonzza az, amiről még nem tud, amit még nem ismer. Ő az a kíváncsi, aki soha nem öregszik. Vékony, mozgékony, és örökké húszéves. Mindenről, de tényleg mindenről tudnia kell. Vele élvezet a csevegés, élmény a pletykázkodás. Nem sokáig tud egy helyben ülni és egyetlen dologra koncentrálni. Így, mikor mulatságos történetbe fogsz, felvillanyozod, ám ha lelki problémáiddal traktálsz, ásítózni kezd. Kíváncsisága egy gyermeké. Sohasem rest új dolgokat tanulni. Stílusa könnyed, s ha tollat vesz a kezébe, az szinte magától szaladni kezd a papíron.

A nevében található többes szám az életében is megmutatkozik: két diploma, két szakma, két munkahely, (s már aki teheti) két autó, két szerető. Az ikerszavak is igen találóan jellemzik: jár-ke, lőt-fut, tesz-vesz, izeg-mozog, locsog-fecseg. Felhangolt állapota hamar felemészti erejét, egyik pillanatról a másikra szinte letargiába esik. Ilyenkor csak ül, kiüresedett szemmel néz maga elé, és értetlenül hallgatja az aggódó kérdéseket: „Mi történt? Mitől lett rossz kedved?”

Az Ikrek életfilozófiája Karinthyé: laza lelki tartás. Semmit sem vesz túl komolyan. Nézőpontja eredendően kettős – minden igazságnak látja a fonákját, minden megállapításnak az ellenkezőjét. Nem is érti, hogyan kötelezheti el magát valaki egyetlen eszme, egyetlen ügy, egyetlen ember mellett. Ennek okán, ha kategorikus kijelentést hall,

kényszeresen ellentmond. Ő az örök kételkedő, a Hitetlen Tamás.

Egyszerre két hang szól a fejében: az egyik egyetért azzal, amit lát-hall, a másik viszont folyamatosan megkérdőjelez mindent. Az Ikrek ez egyáltalán nem zavarja, ő így érzi külső és belső világát egyensúlyban. Ezért aztán gondolatai képesek egyszerre akár több sínen is futni: egy időben néz tévét, hallgat rádiót, ír levelet – s közben telefonon cseveg. Az esze vág, mint a borotva. Mindenről tud (egy kicsit), mindenhez ért (egy kicsit), ám sokoldalúsága így is bámulatra méltó. Mindig valahonnan jön, mindig valahová siet, és mindig késésben van. Imád adni-venni, kereskedni, közvetíteni, utaztatni, tudósítani. A mai kor embere.

Olyan partner mellett, aki a kapcsolatot kalitkának tekinti, boldogtalan, ám ha hagyják szabadon repdesni, szívesen visszatér a fészekbe. A hűséget egyedi módon értelmezi. A szavakkal bámulatosan zsonglőrködik, bárkit bármiről meggyőz. Ha elvei ellenére tesz valamit, az nála nem következetlenség, hanem a körülményekhez való alkalmazkodás. Könnyedsége könnyűségnek, súlytalanságnak tűnik, s ettől az Ikrek éppúgy szenved, mint a környezete. Ha nem nézik levegőnek, ha nem veszik könnyedén, az sokat segít abban, hogy saját súlypontját megtalálja.

Jelképe az egymás kezét fogó, egymásra tekintő ikerpár. Üzenete: „kapcsolat az élet alapja” és „mi ketten vagyunk egyek”.

Trikófelirata: „Is-is”.

Az Ikrek intelligens, rugalmas, szellemileg nyitott típus. Gyors felfogóképessége, éles esze pótolhatatlan munkatárssá teszi elsősorban olyan helyzetekben, ahol a kapcsolattartásé, a rögtönzésé a főszerep. Társként valósággal ablak a világra. Sokirányú érdeklődése, műveltsége, könnyed közlékenysége szinte kizárja, hogy a családi asztal köré kínos csend telepedjék.

Negatív esetben a fenti jó benyomást szétszórtsága, felületessége, megbízhatatlansága írja felül. Euforikus, túlpörgetett állapotaiból gyakran zuhan hosszan tartó depresszióba. Az elvarratlan szálak, a megoldatlan problémák egyre csak halmozódnak körülötte. Társának, munkatársainak tűrőképességét legtöbbször pontatlansága, megbízhatatlansága, folytonos ellentmondási kényszere teszi próbára.

IKREK SORSKÖNYVEK

Az Ikrek gyermek jelszava: „Utálom, ami hosszú és unalmas”. Márpedig mindaz, ami a komoly és felnőtt világ része, annak mondható. Hosszú és unalmas a családi ebéd, az óvodai csendespihenő, a lefekvés előtti rendrakás és Károly bácsi esti meséje.

Így aztán a kis Ikrek olyan életet álmodik magának, ahol senki nem szólhat bele a dolgába, vagy ha mégis, akkor ő nyomban odébbállhat. Ebből formálódik azután a „Gyerekszoba” vagy „Disneyland” elnevezésű sorskönyv, amelyhez olyan miliő, munkahely és (gyakran idősebb) társ dukál, aki megadja az Ikrek felnőttnek a hajdani rövidre szabott gyermekkor korlátlan meghosszabbítását. A taxisok, autókereskedők, számítógépes játékefejlesztők és playboyok éppúgy ezen a sorskönyvön osztoznak, mint az a gyermeklelkű popsztár, aki a házát körülvevő birtokra egy teljes vidámparkot építtetett.

Hasonló indíttatású a „Tengeri szellő” életprogram is, amely tulajdonosától nem kíván egyebet, mint hogy könnyedén lengjen át az életen, nem hagyva több nyomot maga után, mint egy langyos, sós fuvallat. Az „Enyém a világ” sorskönyv gazdája sem uralkodni jött,

hanem a lépten-nyomon kínálkozó lehetőségeket kihasználni (az Ikrek ifjak főként ezzel az életforgatókönyvvvel a hónap alatt választják az üzleti pályát).

Kifejezetten komor felhangokkal bír azonban az „Ahasvérus” elnevezésű (vesztes típusú) Ikrek sorskönyv, melynek gazdája – miként a névadó Bolygó Hollandus – csak megy, megy, és sehol nem leli nyugtát. Ő az, aki már maga sem tudja, hány válás is áll a háta mögött, életében már hányféle (fél)munkát végzett, és hány országban kért már ideiglenes letelepedési engedélyt.

Jellegzetes Ikrek forgatókönyv még a „Prométheusz” című. Dramaturgiáját követve a főhős trickster először alaposan átveri a világot (az üzleti partnereit, a biztosítótársaságot, az adóhatóságot vagy az államot), s utána már nincs más dolga, mint várni a sziklára, láncra és a menetrendszerű keselyűre (amelyik percnyi pontossággal meg is érkezik, és feladatához híven marcangolni kezdi hősünk máját). A keselyűt az esetek többségében a hatóságok vagy bűnüldöző szervek, illetve elhúzódozó magánéleti problémák képviselik: meglepően sok sikeres üzletember (trickster) szenved – a megoldás minden reménye nélkül – gyötrelmes jogi, családi, párkapcsolati ügyek terhétől.

IKREK JÁTSZMÁK

Közülük legismertebb az Eric Berne által részletesen ismertetett „Igen, de...” elnevezésű, leginkább egy pingpongmeccsre emlékeztető játszma. Ennek során az Ikrek találomra felvet egy problémát, amire a másik egy megoldási javaslattal válaszol. Ezt az Ikrek egy ellenvetéssel üti vissza („Igen, de...”), mire az asztal túloldaláról új javaslat érkezik, amit az Ikrek ismét csak cselesen hárít. A (tetszőlegesen hosszú) menet végén a játszmába bevont fél egyszer csak kifogy az ötletekből, és tanácstalanul széttárja a kezét. Az Ikrek, aki erre a pillanatra várt, diadalmasan leüti a labdát: „Na ugye, hogy te sem tudsz rajtam segíteni!” Egy-null.

Gyakori Ikrek játszma az Aesopus fabuláiból jól ismert „A tücsök és a hangya” történet. Ennek csattanója csupán annyiban tér el a mesétől, hogy ezúttal a hangyának mégiscsak megesik a szíve szegény, tehetséges, bohém művészbarátján. S mivel az Ikrek tücsök eleve erre játszott, ezért egyetlen percig sem kell aggódnunk, mi lesz vele a hideg téli hónapokban. E játszmában a hangya nyeresége az, hogy a megmentő szerepében tetszeleghet, s hogy mindenki másnál hangosabban zokoghat a tücsök temetésén (leginkább arra a tetemes adósságra gondolva, amit a szegény megboldogult kifizetetlenül vitt magával a sírba).

A fentiek mellett még három Ikrek játszma érdemel említést. Az első a „Hoppon maradt nyenyere”. Itt hősünk lelkesen felbuzdít másokat, hogy hozzá csatlakozva valami pompás, nagyszerű dologban vegyenek részt: mondjuk menjenek el vele kirándulni. A feltüzelt barátok – a közben beköszöntött rossz idő dacára – már hajnali fél hatkor ott állnak a pályaudvar előtt, ám az Ikreknek se híre, se hamva. Két óra várakozás után, mikor már az utolsó vonat is elment, végre sikerül őt telefonon elérni. Álmos hangjában őszinte döbbenet és értetlenség: „Csak nem gondoltátok, hogy ilyen időben...? Nahát, nem hittem volna, hogy ennyire odavagytok egy kis kirándulásért!” A hoppon maradt, bőrig ázott társaság egymásra néz, és megállapítja, barátjuknak teljesen igaza van – épp csak azt nem értik, miért érzik magukat ilyen elképesztően nyomorultul és megalázva.

Ezzel némileg rokon a „Kámfor” nevű játszma. Ennek során az Ikrek egy hozzá közel álló embert belevon valamely kockázatos üzleti vállalkozásba azzal, hogy minden rendben lesz,

de ha mégsem, akkor ott van ő (illetve az ügyvédje, nagybátyja vagy zseniális adótanácsadója), s meglásd, a dolog ripsz-ropsz megoldódik. És mikor aztán törvényszerűen beüt a ménkű, az Ikek úgy eltűnik, mint a kámfor. Így hát az, aki a játszma horgát bekapta, egyedül szembesül a következményekkel, s kénytelen maga vállalni a teljes anyagi és erkölcsi felelősséget.

Hasonló indítású, ám más végkifejletű a „Merkúr légycsapója”. Ebben az Ikek a másik felet tükörként használja, és neki mondja el azt a kritikát, amit önmaga felé sohasem fogalmazna meg. Ez a játszma is azzal indul, hogy az Ikek lazán és könnyedén felajánl valamiféle részvételt egy komoly és fontos ügyben valakinek, aki – e hangnemből kiindulva – maga is lazán és könnyedén vesz részt a dologban (ez lehet munka, párkapcsolat, bármi). Kisvártatva, amint e hozzáállás kínos hátulütői megmutatkoznak, az Ikek elkerekedett szemmel és sápadt arccal vonja kérdőre a másikat: hogy lehet egy ilyen komoly ügyet ennyire félvállról venni? A másik megdöbben és zavarba jön: tulajdonképpen nem ismer magára, hiszen őrá egyáltalán nem jellemző az effajta figyelmetlenség és felelőtlenység.

Az Ikek ingeréhsége és mélységiszonya magyarázza az oly gyakori „Viszketőpor” nevű játszmát. Itt a gyanútlan szemlélő csak azt tapasztalja, hogy az Ikek irritálóvá, sőt időnként kifejezetten idegesítővé teszi magát – igaz, jó érzéssel éppen csak annyira, hogy el ne érje a „rászólási küszöböt”. Sorsdöntő megbeszéléseken például firkálni kezd, vagy az asztalt kapargatja, esetleg szétesik kezében a golyóstoll, amit azután megpróbál a darabjaiból összerakni (ezt a manővert különösen kedveli, mert a makrancos rugóval valóságos ötletparádé rögtönözhető).

Eszköz híján tehet szurka-piszka megjegyzéseket, amelyek ugyan sohasem bántók, de arra éppen alkalmasak, hogy kissé kizökkentsék vagy zavarba hozzák a másik felet. Az Ikek el is éri célját: egy idő után már senki sem ül le vele „komolyan beszélni”, s nem is hoz szóba többé olyan témát, amely tőle túlzott figyelmet, vagy – uram bocsá’ – koncentrált elmélyülést igényelne.

RÁK

A DRÁMAHÁROMSZÖG

Az ember sorskönyve legtöbbször a színpadi művekből jól ismert dramaturgiai fordulatokban teljesedik be. A lélektan kutatói maguk sem tudják, mi volt előbb: a tyúk vagy a tojás (vagyis a mitológiák és végzetdrámák kliséi, amelyekből az emberek saját életmegoldásaikat fabrikálják, vagy a sors visszatérő fordulatai, amelyek a drámairodalom halhatatlan alkotásait ihlették).

Miként a színpadon, úgy a sorskönyvi játszmákban is megtalálható az alábbi három szereplő: a főhős (protagonista), az ellenlábás (antagonista), valamint a megmentő. Hármuk egymáshoz való viszonyát Stephen Karpman pszichiáter tanulmányozta. Feltűnt neki, hogy a szerepek egy drámai konfliktus kibontakozása során közel sem rögzítettek. Az áldozat főhősből egy váratlan fordulattal üldöző válhat, az ellenlábásból megmentő, a megmentőből pedig áldozat. Karpman szerint minden dráma ezek körül az úgynevezett átkapcsolások körül forog. A szereplőket egy háromszög csúcsain ábrázolta, s ezt drámaháromszögnek nevezte el. Megfigyelése szerint az átkapcsolások során a háromszög csúcsain körbehaladva a résztvevők időről időre átveszik egymás szerepét.

Mikor például a neves popsztárról felroppen a hír, hogy megrontott egy ifjú leányt, akkor a korábbi üldözőből (gaz csábító) áldozat (vádolt) lesz, az áldozat leány üldözővé (vádlóvá) válik, s a megmentő szerepét a rendőrség és az ügyészség játssza. A történet azonban akkor vesz igazi drámai fordulatot, amikor az énekes ügyvédje kideríti, hogy az ifjú leány korántsem volt érintetlen, ártatlan pedig végképp nem, hiszen a kedves mamával főzték ki az egészet a tetemes vigaszdíj reményében. Így, midőn tervük dugába dőlt, az üldöző leányból ismét áldozat lesz, az áldozat popsztár üldözővé lép elő, s a végső igazságot feltáró ügyvédet megmentőként ünnepli a sajtó.

Az áldozat horgára minden esetben ráakad az ügyeletes megmentő, hiszen e szerep egyikünktől sem idegen. Már egészen kicsi gyermekként alaposan belénk sulykolják: akkor vagyunk jó kisfiúk-kislányok, ha az eltévedt kutyust visszavisszük a gazdihoz, a törött lábú őzikét gyógyítgatjuk, s a földre esett madárfiókat visszarakjuk a fészkébe. Hasonlóképp az áldozat jelmezét is bárki magára veheti, ám léteznek olyan asztrológiai típusok – s ilyen a Halak mellett a Rák is – amelyek éppen e szerepkörben találhatnak igazán magukra.

A RÁK

A Rák a legsebezhetőbb karakter. Elég egy durva szó, egy rossz hangsúly, egy meggondolatlan fricska, s ő, miként a csiga, szarvait behúzza, és valósággal eltűnik a világ szeme elől. Keménnyé, rideggé, megközelíthetetlenné válik. Láthatatlan lelki csigaháza páncélként veszi körül.

Kevés embert enged közel magához, ám azok szinte korlátlanul (ki)használhatják határtalan segítőkészségét, gondoskodó hajlamát. A Rák a világ terét kétfelé osztja: körön belültre és körön kívülre. A körön belül vannak azok, akikhez érzelmileg kötődik, akiktől nem kell

tartania, akik rászorulnak vagy akikre rászorul. A körön kívül helyezkedik el mindenki más, aki ismeretlen, gyanús, akinek szándékai nem tiszták, és aki neki csalódást vagy fájdalmat okozhat.

A Rák életének megrontója, kapcsolatainak erodálója: az érzelmi bizonytalanság. Az, mikor nem tudja, hogy akit szeret, viszonzszereti-e, hogy akit belső körébe beengedett, nem csapja-e be, nem hagyja-e faképnél. Hogy akire vár, az miért késik, kivel van, és akivel van, azzal nem csalsa-e meg.

A Rák lelke olyan, mint egy erdei tavacska vize. Ha nyugalomban van, akkor tiszta, áttetsző, vízínövényei között apró halak lebegnek: teljes az idill. Ám ha valaki egy követ dob belé, vagy egy arra kóborló állat átgázol rajta, akkor az iszap felkavarodik, leszakadt növényi részek keverednek az átlátszatlan barna üledékkel, a halak rémült és vak cikázásba fognak, s a tavacskában eluralkodik a káosz és a kétségbeesés. Ilyenkor a Rák maga sem tudja, mi történt vele és mi történik benne, se átlátni, se megfogalmazni nem képes azt, hogy mi bántotta meg, mi zavarta össze, mi okozott neki fájdalmat. Egyedül az idő az, ami segít a zavaros iszapnak leülepedni, a felkavarodott víznek kitisztulni, és mindennek visszarendeződni oda és úgy, ahogy annak előtte volt.

A Rák számára a legmegnyugtatóbb hely az otthon, az intim családi kör. A Rák itt pompásan érzi magát. Szívesen béleli ki lakását olyan tárgyakkal, amelyekből a múlt levendulaillata árad. Amennyiben körülményei nem alkalmasak otthonteremtésre, a biztonsági zóna határát saját maga köré is megrajzolhatja. Ilyenkor valami megközelíthetetlen titokzatosság, fájdalmas zárkózottság lengi körül, s ember legyen a talpán, aki e varázst képes megtörni. Egészen más módja az önvédelmének, mikor páratlan humorérzékét fejleszt ki magában. A lényeg ezúttal is az, hogy senki ne szegezhesse neki a kérdést: „Na de komolyan – meséld már el, tényleg mi van veled?”

A belül dédelgetett sérelmek és fájdalmak teszik a Rákot hajlamossá az önsajnálatra, arra való képtelensége pedig, hogy segítséget kérjen, a nyafogásra és a duzzogásra. Kedvenc szava a negatív értelemben használt „ügyis” és „ügysem”. Lelkében folyvást két bizonytalan körvonalú árny bolyong: a bűntudat és a szégyen kísértete. Az, hogy valamilyen maga előtt sem tisztázott módon ő a felelős, ő tehet mindenről, ami rossz csak a környezetében, a világban történik. Problémái megfogalmazhatatlan, alaktalan magmaként forrongnak, fortyognak benne; tökéletesen letisztult megoldásuk hirtelen-váratlan bukkan fel a zavaros mélységekből, mint Botticelli fésűskagylón álló Vénusza.

A külvilágban a Rák csak hallgat és nyel. Nyeli a keserűséget, az indulatot, a jogos panaszt, a sérelmeket – egy ideig. Aztán, amikor már csordultig telt a pohár, az egészet egy váratlan, hisztérikus, törős-zúzó rohammal egy közelálló nyakába zúdítja. Nyersesége, brutalitása ilyenkor a crô-magnoni ősoket idézi. Szegény áldozat – szülő, házastárs, gyerek – legtöbbször teljesen vétlen mindabban, aminek ilyenkor a levét issza. E kiborulás után a Rák végtelen megkönnyebbülést (és ugyanakkor kínos, mardosó önvádat) érez – nem úgy a másik, aki kénytelen újraértelmezni a szelíd és visszafogott Rákról alkotott képét.

Jelképe a tarisznyarak, bár alaplűködése jobban hasonlít egy másik kemény páncélú víziállathoz: az osztrigához. A kagyló puha, lágy belső állaga a legkisebb behatásra sérül, így védtelen teste könnyű prédájává válna a ragadozóknak. Ezért kívül kemény és rűcskös, belül azonban selymes páncélt növeszt maga köré, hogy megvédje magát. S ha egy kicsiny, fájdalmas szilánk mégis bejut az érzékeny belsőbe, arra már nincs eszköze, hogy azt onnan eltávolítsa – a fájdalommal ezután elkerülhetetlenül együtt kell élnie. Mindössze arra képes,

hogy a sebző részecskét ismét csak selymes héjjal vegye körül, remélve, hogy ha nem látja, nem érzékeli, akkor az már nem is létezik többé. Így növekszik az osztrigában az igazgyöngy, s így fojtja el, rekeszti ki tudatos énjéből a Rák az őt ért lelki sérelmeket, traumákat.

Triója külső felén ezt a feliratot viseli: „Nem bántatsz”, befelé fordítva pedig ezt: „Itt bent mi már ugye nem bántjuk egymást?”

A Rák pozitív esetben nem rejti el melegséget sugárzó, gondoskodó, segítőkész énjét. Társának, barátainak készséges támasza, vigasza. Hozzá mindig mindenki haza érkezik. Otthonában forró teát, de még az utcán, futólag is legalább egy meleg pillantást kap tőle az ember.

Sok fejfájást okoz azonban környezetének, ha negatív tulajdonságai kerülnek előtérbe: indokolatlan féltékenysége, túlérzékeny sértődékenysége és végletes zárkózottsága. Gyámoltalansága, önállótlanysága is szélsőséges formákat ölthet. A legjobbat akkor tesszük, ha nem feszegetjük a Rák titkait, s nem tartjuk őt érzelmi bizonytalanságban.

RÁK A DRÁMAHÁROMSZÖGBEN

Kevés, a drámaháromszöghöz fogható univerzális sorskönyvi eszköz található. Ebben ugyanis mindegyik szereplőnek lehetőség adatik teljes játszmarepertoárjának kiélésére.

Vegyük például a Rákra igen jellemző „Mentsetek meg” (vagy más néven „A Szűz és a sárkány”) elnevezésű játszmát, amelyben kezdetben ő játssza a Szűz, vagyis az áldozat szerepét. A megmentő jelmeze természetesen az elsőként a helyszínre érkező Királyfié, aki, mivel jó nevelést kapott, tudja, hogy a pozitív mesehősöknek életük kockáztatásával illik kimenekíteni ifjú szüzeket az őket fogva tartó, rémisztő sárkányok karmai közül.

Kicsi korunkban mindnyájan naivul elhittük, hogy a Királyfi távoztával a Szűz egy életre megszabadult a sárkánytól. Ezúttal azonban, ha kameránkkal nem a főhőst követjük, hanem a megmentett leánynál időzünk kicsit, csodálkozva látjuk: szinte alig térül-fordul, máris hibátlan érzékel rábukkan a következő sárkányra. Sajna, ekkor a hős Királyfi már hallótávolon kívül üget. (Ő minden szüzet csak egyszer szabadít meg, mert szereti hinni, hogy akit ő megment, az egyszer s mindenkorra meg van mentve.) Még szerencse, hogy akad más is, aki hasonló céllal bóklászik az erdőben: ő a Lovag, Aki Bekapja a Horgot.

A Szűz horga („Segítség, bajban vagyok”) rátalál a Lovag gyenge pontjára (arra, hogy szeret megmentőt játszani). A Lovag legyőzi hát a förtelmes sárkányt, felocsolja az alélt Szüzet, begyűjti a sztrókokat (az „oh”-okat és „ah”-okat), majd önelégült mosollyal továbblovagol. Még nem jár messze, amikor újból sikoltozást hall. Egy belső hang azt súgja neki, talán félmunkát végzett, s ettől kissé kényelmetlen érzése támad. Visszaüget, és rezignáltan levágja a második sárkány fejét is. Okos fiú, ezért tudja: ha ismét magára hagyja a Szüzet, kezdődik az egész sárkány-história előlről. Ezért aztán (ha ragaszkodik a megmentő szerepéhez) úgy dönt, ezúttal nem lovagol túlságosan messzire. Amennyiben hajlamos az önbecsapásra, hozzáteszi: „mert ez egy sárkányoktól hemzsező vidék”. Ha kicsit okosabb: „mert ez a Szűz valahogyan vonzza a sárkányokat”. Ha nagyon-nagyon okos, akkor megadja a leánynak a tranzakcióanalitikusa telefonszámát, és hanyatt-homlok továbblovagol.

Ám mivel a játszmák titkos megegyezésen alapulnak, a Lovag általában úgy dönt, ott marad a „szegény, sárkány sújtotta” Szűz mellett, és – tudván a jó modort – megkéri a kezét. (Nem tudom, kit lep meg, ha azt állítom: éppen ez volt a lány titkos szándéka.) A Lovag tehát

szépen beszél a csőbe, merthogy a mátka nemcsak öregecske, hanem meglehetősen csúnyácska is.

Most aztán lelepleződik minden titkos szándék, és fény derül a valódi szerepekre – igaz, kicsit későn. A megmentő Lovagból áldozat lesz, az áldozat Szűzből (aki pompás érzékkel cserkészte be és kapta el a fiút): üldöző, a sárkány pedig eredeti, félelmetes üldöző pozíciójából szánalmas eszközzé silányul. Itt a játszma vége, fuss el vele – a Lovag ezentúl boldogtalanul él, amíg meg nem hal. Neki ugyanis egyetlen mese sem ígér semmiféle megmentőt.

A játszma befejeztével tehát mindenki zavartalanul kibontakoztathatja eredeti sorskönyvét. A leány a házisárkányét (végre érthető lesz, honnan a nagy affinitás a sárkányokhoz), a Lovag pedig a papucsférjét (folyton-folyvást feltéve magának a kérdést: „Miért kellett nekem másodszor is visszamennem?”). Ám ezúttal megérti, apja miért hajtogatta egyre: „Eridj messze földre, és keress kalandot!” Mindez a mostani olvasatában valahogy így hangzik: „Menekülj, fiam, amerre látsz, mert mindenütt rossz, de legrosszabb otthon.”

Sajnos azonban minden hiába: az ember, ha sorskönyvvezérelt, hetedhét határon túl éppoly csalhatatlan biztonsággal lépre megy, mint ha csupán a szomszédék Kunigundája vetette volna ki rá hálóját, amelyet hervadó ifjúságának magányában szövögetett.

RÁK JÁTSZMÁK

A fent leírt „Mentsetek meg” játszma sárkánya a mindennapokban a Zord Szülői Ház, a Zsarnok Társ vagy a Méltatlan Körülmények álarcában jelentkezik.

Rák játszma még az „Ó, én szegény”, amelyről könyvespolcnyi irodalom szól, ugyanis ez képezi alapját az érzelmi zsarolás szinte valamennyi válfajának. Ennek sajátos változata a „Mimóza”, amelyben a Rák lépten-nyomon könnybe lábadó szeme jelzi, milyen otromba és közönyös is vele szemben a világ. Ha megkérded, mi baja, azt feleli: „Semmi”, s ettől fogva kedvedre találgathatsz, mivel is járhatnál leginkább a kedvében. Egy idő után feltűnik, már mással sem foglalkozol, csak azzal, hogyan adhatnál neki több figyelmet és törődést; a Rák ily módon vonja észrevétlenül totális kontrollja alá a környezetét.

A „Közelebb” játszma sajátos koreográfiával zajlik: a Rák egy kapcsolat kibontakozása során fokról fokra bevon az intim körébe. Ám ahogy egyre közelebb és közelebb kerülsz, mindinkább úgy érzed magad, mint Gulliver Lilliputban: mintha számtalan parányi, erős szállal kipányváltak volna. A kezdeti kontroll még lehet édes falat is, mondván: „Ó, hogy szeret, és hogy aggódik értem”, ám a játszma csattanója – mikor megérkezvén a Rák legbelső körébe, egyszer csak arra eszmélsz, hogy gyakorlatilag moccanni sem tudsz – legtöbbször rémülettel és kétségbeeséssel tölt el.

Említésre érdemes még a „Madárfióka” játszma. Ebben a Rák leány a magatehetetlen fióka szerepében elvárja, hogy a férfi építsen neki fészket, bélelje ki pihe-puha tollakkal, etesse, itassa, dédelgesse mindaddig, míg a végén jól belé nem csíp, és könnyes szemmel a fejére nem olvassa: ő tehet róla, hogy nem tanult meg repülni. E jelenet általában egybeesik az ügyeletes megmentő felbukkanásával, aki vagy (harminc alatt) romantikus Harley Davidsonján, vagy (ötven fölött) keleti tárgyakkal telezsúfolt házában kínál új és szabad életet a szökevénynek. A románc azonban hamar véget ér, ugyanis kiderül, a felkínált szabadság csupán illúzió, a megmentő pedig kőszívű, így a leány csöbörből vödörbe esett, s

most kétségbeesetten kéri újbóli bebocsáttatását az elhagyott fészekbe. Ezek után mindössze annyi változik, hogy mivel e kaland igazolást ad neki az önsajnálatra és a végeérhetetlen duzzogásra, azon nyomban lefelé görbül a szája, valahányszor egy chopper berregése vagy egy szitár pengése üti meg a fülét.

RÁK SORSKÖNYVEK

A mindennapok küzdelmeiből kihátráló Rák az életforgatókönyvét előszeretettel írja vesztes típusúra. Kivételt képeznek ez alól a „Családi kocsi” és a „Mátriárka” sorskönyvek. Az elsőben a frissen házasult pár Rák tagja vesz (vagy rábeszéli hitvesét, hogy vegyen) egy hatalmas, egyterű limuzint, hogy „majd elférjen benne a család”. És valóban, a házaspár addig meg sem áll, amíg zsivajgó gyermekekkel meg nem tölti az azóta már sátras utánfutóval is kibővített családi járművet. E sorskönyv otthonmaradós változata a „Mátriárka”. Ez olyan Rák nőkre íródott, akik nem szívesen távolodnak el a saját házuk küszöbétől, ezért elsősorban a konyhából és a veteményeskertből kívánják irányítani családjuk életét.

Vesztes típusúnak tekinthető „A mama szoknyája” sorskönyv, amelyben a Rák szülött sehogyan sem képes megválni anyuska reggeli sajtos omlettjétől és apuska esti sportösszefoglalótól. Mivel azonban e forgatókönyvben az összes szereplő alapján véve elégedett, és azt is kapja, amit kíván, ezért csupán akkor tekinthető e változat vesztesnek, ha korábban a főszereplő a fent vázoltaknál nagyobb ívű magánéleti terveket szövögetett.

Vitán felül vesztesek azonban a „Mártír”, illetve „A család mártírja” sorskönyvek. S bár ezek tartalma egyénenként igen változó, lényegükről a címük gyakorlatilag mindent elmond. Az utóbbi forgatókönyv szélsőséges (ám korántsem ritka) változata a „Belső száműzetés”, amelynek felvezető, törős-zúzó játszmáit követően a (leginkább férfi) Rák főhős kiközösített és megvetett Robinsonként pergeti élete napjait saját otthonának falai között.

A „Panaszfal” sorskönyv kivitelezéséhez ezzel szemben igazi magányra, valamint teljes anyagi és egészségügyi csődre van szükség. Amikor ez – nem csekély erőfeszítések árán – végre bekövetkezik, már semmi nem állíthatja meg a panaszáradatot, amelyet a Rák ezután boldog-boldogtalannak kéretlenül a nyakába zúdít.

OROSZLÁN

ÉLETPOZÍCIÓK

Mikor másfél éves korunkban hetvencentis lényünk befogadást nyer a közel kétméteres óriás felnőtt birodalmába, képlékeny személyiségünket ilyen és ehhez hasonló mondatok formálják: „Hagyd, úgysem érti”, „Ugyan, kicsi még ehhez”, „Vedd el tőle, még eltöri”. Nem kell sok idő ahhoz, hogy egyszer s mindenkorra tudomásul vegyük: bármit teszünk, így is, úgy is buták és ügyetlenek maradunk. Úgy tűnik, mindezek után hiába telik el röpké harminc vagy ötven év, hiába gyűlnek a diplomák, a szakmai sikerek, hiába leszünk magunk is szülők és nagyszülők, a hajdani érzés, hogy velünk alapvetően valami nincs rendben, mit sem változik. A szorongó gyermek odabent egyre azt lesi, mikor bizonyosodik be róla újfent, hogy még mindig nem elég jó, nem elég okos és ügyes. S bár a felnőttek, akiknek a gyermek hajdan meg akart felelni, réges-rég a földben porladnak, éber szellemük jelen van, és rezzenetlenül figyel. „Hohó! És a kézmosás?” – rikolt diadalmasan Aranka néni szelleme, s gyomrunk nyomban görcsbe rándul, és fülünk égni kezd.

Ezek a csupán fejünkben élő kísértetek nem mások, mint a szülői hangok, s az általuk kiváltott érzések formálják a tranzakcióanalízis életpozícióit. Már egy hároméves gyerek is életpozíciókat határoz meg, amikor azt mondja: „Én jó vagyok, mert megettem a tökfőzeléket, de Robi rossz, mert elvette a lányok játékát.” Az ember következképpen lehet „oké” (jó, tisztességes, sikeres, elismert, ügyes, erős, győztes), és lehet „nem oké” (ügyetlen, buta, tehetségtelen, vesztes és sikertelen). Mivel a tranzakcióanalízis a kapcsolatok tudománya, ezért az életpozíciókat elsősorban az Én és a másik ember viszonyában határozza meg. Minden egészséges kapcsolat ezen az egyszerű állításon alapszik: „Én oké vagyok, és te is oké vagy” (lásd Thomas Harris hasonló című könyvét). S mivel kivétel nélkül „nem oké” gyerekként kezdtük földi pályafutásunkat, ezért szinte elenyésző kisebbséget képviselnek közöttünk azok, akik belső meggyőződésük alapján képesek arra a megállapításra jutni: „Mondjon bárki bármit, én akkor is oké vagyok.”

Nos, ezen kevesek közé tartozik az Oroszlán. „Oké vagyok – sugározza magából –, és te is oké vagy, ha engem elismersz.” Ebbe az alkuba az emberek többsége boldogan bele is megy. Kivételt egyedül azok a jegykarakerek képeznek, amelyek szintén vezetésre motiváltak (mint például a Kos, a Nyilas vagy a Bak), vagy éppen fordítva, az irányítást végképp elutasítják (mint a Vízöntő).

AZ OROSLÁN

Az Oroszlán bátran állíthatja: „Az erő velem van.” Mert az erő, ha ekkora, mindig tiszteletet parancsol. Ezért aztán övé a vitathatatlan felsőbbség és elsőbbség. Ha megszólal, mindenki rá figyel, ha valamiről elmondja véleményét, annak jelentősége és súlya van.

Az Oroszlán magabiztos és öntudatos. A háta egyenes, a tekintete nyílt. Az iskolai színdarabban már hétévesen ráosztják a király vagy a királynő szerepét. Az osztályban is valóságos udvartartás veszi körül. Bámulatos, hogy szeszélyes parancsait mások mily nagy buzgalommal teljesítik. Még a tanárok is az ő kedvét keresik. Szülei hamar rájönnek, erővel

nála semmit el nem érnek. Tudja, mit akar, s ebbe az akaratba mások bicskája rendre beletörik. Ő lesz később a diáktanács vezetője, s ha nem cégalapítással kezdi felnőtt életét, akkor munkahelyén ajánlanak neki (másokat jóval megelőzve) váratlan előrelépést, kiemelt pozíciót.

Amikor ad, lefegyverzően nagyvonalú, amikor kér, ott nincs helye ellenvetésnek. Ha elsőbbségét elismerik, jól érzi magát. Ha nem, ellenfelével rivalizálásba kezd, s addig nem nyugszik, amíg azt megadásra nem kényszeríti. A gyengék, a saját hibáikkal szemben elnézők, a vesztesek az Oroszlánban mértéken felüli ingerültséget keltenek. Ezzel szembesülve találkozik a névadó csúcsragadozó humán szinten nehezen vállalható vérszomjas gondolataival, mondván: „Pusztuljon a selejt”, vagy: „Hulljon a férgek”.

Az Oroszlán tiszteli a tekintélyt, de saját magának is tekintélyt követel. Nyugodt, méltóságteljes, és nem könnyű kihozni a sodrából. Amikor felbőszítik és ordítani kezd, mindenki rémülten kushad. Mert az Oroszlán ritkán ordít, de akkor nagyot. Méltóságán alulinak tartja a civódást, az áskálódást és a hazudozást. Szereti a fejedelmi pompát, a méltó külsőségeket. Kedvenc színe az arany. Gyakran lepi meg magát különleges minőségű, értékálló tárgyakkal.

Az Oroszlán sugárzó személyiség. Melegség és nyugalom árad belőle. Szeretetében lenni annyi, mint biztonságban lenni. Őszintesége és hitelessége szolgál szavai és tettei aranyfedezetéül. Ha máskor nem is, de mikor gyereke születik, mindenképpen önmagára talál. Férfiként pátriárka, nőként anyatigris. Szülői szerepét mindenek fölé helyezi.

Sajnálatos módon az élet nem kínál annyi vezető pozíciót, mint ahányan arra igényt formálnak. Így aztán sok Oroszlán csak ül, s magától értetődő természetességgel vár arra, hogy mások tartsák el, mások szolgálják ki, mások rendezzék el a dolgait. Amikor ez nem teljesül, ingerült lesz, és méltatlankodni kezd. A többiek kényelmes és lusta embernek tartják, aki arra vár, hogy a szájába repüljön a sült galamb. Ő viszont a madárfogást és -sütést mélyen méltóságán alulinak tartja („Csak nem fogok hitvány galambok után futkosni – én?!”).

Trikófelirata: „Íme, a király”.

Jelképe a napsörényű ragadozó, a szavannák ura, a testet öltött erő és méltóság.

Az Oroszlán alapjaiban öntudatos, bátor és magabiztos karakter. Környezete gondolkodás nélkül osztja rá a vezető szerepét, amelyet méltányosan, igazságosan és határozottan játszik el. Energiatartalékai szinte kifogyhatatlanok, munkabírása bámulatos, nem fél döntené és a döntéseiért felelősséget vállalni. Társának biztos támasza, családi, baráti körének erőt sugárzó középpontja.

A benne élő személyiségerők diszharmóniája esetén előtérbe kerülhetnek karakterének szélsőséges vonásai: önzése, hatalomvágya, hiúsága. Ha főnöki székben ül, despotikus hajlama, ingerlékenysége és ellentmondást nem tűrő parancsai keseríthetik meg beosztottai életét.

OROSZLÁN JÁTSZMÁK

Az Oroszlán nehezen tűri, ha körön kívül reked, és nem ő áll az események középpontjában. Ilyen esetekben veszi kezdetét az „Ajtórés” játszma, amikor is azzal szembesül: épp csak hogy ajtót nyitottál az Oroszlánnak, ő máris az ajtórésbe tette a lábát, s mire észbe kapsz,

addigra már az ő kezében van a belső kilincs. Te pedig, hogy, hogy nem, az ajtón kívül találsz magad, azon tűnődve, vajon illendő-e kopogásoddal megzavarni a bent lévő igen fontos ember nyugalmát.

Mikor az Oroszlánt nem veszi körül szokásos udvartartása, s egy hozzá hasonlóan erős egyéniséggel találja szembe magát, legtöbbször elindul a rejtett vagy nyílt hatalmi harc, más szóval a „Szarvasbőgés” játszma. Családon belül ennek leginkább a „Végszó” változata dívik, melynek főhőse az Oroszlán gyerek vagy házastárs, ellenfele pedig a hasonlóképpen dominanciára törekvő (gyakran szintén Oroszlán) szülő vagy hitves. A játékban az győz, aki a vitában az utolsó szót kimondja.

Még az egymást elismerő, méltányoló társak esetében is vissza-visszatér a „Macska farka” játszma. Ennek során az Oroszlán pici, szinte szóra sem érdemes akciókkal teszi próbára a másik türelmét olyanformán, mint amikor kedvenc cicánk készakarva úgy ül le, hogy a farka útban legyen, vagy úgy sétál el mellettünk a szék karfáján, hogy mintegy véletlenül megcsiklandozza orrunkat a farka hegyével. Aki e bosszúságot a másik szemére lobbantja, csodálkozó vagy neheztelő pillantásokkal találkozik: „Nahát, hogy képes valaki ebből ekkora ügyet csinálni?!” E játszma gyökere ismét csak az ingeréhség. Az Oroszlán jegykaraktera szerint tüzes energiára vágyik, amit emberi szinten egy jóízű veszekedés hevéből tud a legegyszerűbben kinyerni. Igaz, maga ritkán torzsalkodik, mert azt méltóságán alulinak tartja, ám a vele kiabálókat a szája szegletében bujkáló, némileg árulkodó mosollyal hallgatja.

OROSZLÁN SORSKÖNYVEK

Az a nő, akiben Oroszlán energia dominál, az „Elza, a vadon szülötte” sorskönyv letéteményese. (Joy Adamson filmjének eredeti címe még beszédesebb: Szabadnak született...) A legtöbb Oroszlán nőnek élethosszig tartó, pszichológiai értelemben vett lerendezetlen tartozása van az apjával szemben. Ezért aztán rivalizálásba kezd minden útjába kerülő férfival, de különösképpen azzal, akivel megosztja életterét. Ez a gyökere a „Szkander” sorskönyvi játszmának, melynek során a nő a mások által nagyra tartott élettársát, férjét igyekszik leszorítani (kiborítani, megalázni, összetörni). E küzdelemben leghatásosabb fegyvere a szex – s a bevallott hűtlenség vagy frigiditás előbb-utóbb még a legnagyobb állóképességű férfit is padlóra küldi.

Az Oroszlán általában nem harcol, hanem háborút visel. Büszkeségéhez és méltóságteljes elzárkózásához nem illik a viaskodás. Hadjárataiban azonban gyakran állóháborúvá dermednek: ilyenkor veszi kezdetét a végeérhetetlen „Harmincéves háború” sorskönyv. Ennek betűi szerint élnek házastársak egy fedél alatt akár évtizedeken át külön életet, látszólag a család egységét vagy a gyerekek nyugalmát őrizve, valójában pedig csupán arra várva, hogy mikor roppan össze a másik, és emeli fel végre a fehér zászlót.

A fenti játszmák sorskönyvi hátterét vizsgálva elgondolkodtató az állatvilágbeli párhuzam: a nőstény oroszlán egyedül neveli kölykeit, a hím még csak a közelükbe sem mehet. Úgy tűnik, az emberi Oroszlán-játszmák kimenetele is e felé az állapot felé tart. Az Oroszlán nő végső soron azt bizonyítja: nincs szüksége férfira, ő egyedül is megállja helyét az élet viharában. S a gyermek nevelését – az „Anyatigris” sorskönyvnek megfelelően – pedig senki, de senki nem ragadhatja ki a karmai közül. E minta az Oroszlán Napú nőknél nyíltan, az Oroszlán Ascendensűeknél részben vagy egészében rejtetten, más manőverekkel álcázottan érvényesül. Utóbbi a „Báránybőr” játszma, amely igen hasonlít a Kos menyecskék „Trójai

faló” stratégiájához.

Szintén női sorskönyv a „Perzsa macska”, melynek tulajdonosa magától értetődő természetességgel veszi tudomásul, hogy mások őt eltartják, kiszolgálják, kényeztetik. Úgy tekinti, ritka és nemes fajtája okán ez alanyi jogon jár neki – mi több, környezete nem lehet eléggé hálás azért, hogy ezt tőlük egyáltalán elfogadja.

Mindkét nembeli Oroszlánra jellemző a „Cáfabőr cipő” (vagy: „Royal flush”) elnevezésű nyertes típusú sorskönyv. Ennek célja az e karakter számára nélkülözhetetlen pozicionális, környezeti és tárgyi rekvizitumok megteremtése. Ide tartozik néhány igazgatótanácsi tagság, párnázott főnöki ajtó és bivalybőr fotel, mélybordó Jaguar vagy Lincoln Continental, s természetesen luxusház a villanegyedben, oszlopos tornáccal, empire stílusban berendezve, fűtött medencével és jacuzzival. E sorskönyv tulajdonosait már öltözetük is kiemeli az átlagos halandók tömegéből: méregdrága öltönyt vagy kosztümöt viselnek, ékszereik és karórájuk kizárólag arany, esetenként diszkrét brill berakással. Ehhez (nőknél) kígyóbőr, (férfiaknál) krokodil- vagy cáfabőr cipő dukál, hernyóselyem zoknival. S mivel e program beteljesítéséhez az isten pénze sem elég, a célhoz vezető stratégiák gyakran torkollanak (a 20. és 21. században kifejezetten divatos) „Keresztapa” típusú sorskönyvbe.

A NEGATÍV ÉLETPOZÍCIÓ

Életpozíciónk – vagyis az, ahogy önmagunk és a világ viszonyát értékeljük – folyamatosan változik és módosul. Vannak időszakok, amikor elégedetten azt mondjuk magunkban: „Oké vagyok”, és vannak, mikor dühösen vagy kétségbeesetten azt: „Már megint nem vagyok oké”.

Alighogy megfogranunk, nyomban a váltakozó életpozíciók hullámvasútján találjuk magunkat. Az anyaméhben töltött idő (ideális esetben) az oké életérzés netovábbja. A létfenntartás semmiféle erőfeszítést nem követel tőlünk, súlytalanul lebegünk, s védő, szerető, biztonságos közeg vesz körül bennünket. A megszületés és az azt követő időszak azonban határozottan nem oké színezetű. Mert ugyan ki szereti, ha nyomják, préselik, húzzák, hideg víz alá tartják, s küzdelmessé teszik számára a lélegzetvételt és a táplálkozást? A külvilág részéről mindezt kifejezetten barátságtalan gesztusként ítéljük meg. Így születik meg bennünk az „Én oké vagyok, de ti nem vagytok okék” érzése. S bár tiltakozásunknak hangot is adunk, ahogy a torkunkon kifér, a nem oké hatalmasságok láthatóan ügyet sem vetnek minderre.

Amint azonban kissé artikuláltabban is ki tudjuk fejezni nemtetszésünket (úgy két-három éves korunkban), meglepő dolgot hoznak tudomásunkra: azt ugyanis, hogy nem ők (vagyis a külvilág), hanem éppen ellenkezőleg, mi magunk vagyunk rosszak (buták, ügyetlenek, engedetlenek, figyelmetlenek). Ezt nem egykönnyen fogadjuk el, ám mindenható szüleink, akik a világ legerősebb és legokosabb emberei, lassan-lassan mégiscsak meggyőznek bennünket erről.

Életpozíciónk ekkor így alakul: „Én nem vagyok oké, ők (a felnőttek) viszont okék.” Szüleink, akik ezt az állítást kizárólag tekintélyükkel képesek alátámasztani, hatéves korunktól – nyiladozó értelmünktől megrettenve – iskolába küldenek minket, mely intézmény célja vitathatatlanul az, hogy nem oké életpozíciókat tudományos alapossággal is bebizonyítsa. Itt a „rossz” kategóriáját árnyalt kifejezések („elégtelen”, „gyenge”, „hanyag”) váltják fel, valamint olyan eszközök, mint a tornasor, az utolsó pad, az intő vagy az osztályisméltés. E tanulmányi szempontból vitatható tizenkét éves periódus egy területen maradéktalan sikert mondhat magáénak: kivétel nélkül mindnyájan megtanuljuk, mit jelent nem okénak lenni.

Az egészséges lelki alkattal megáldottak idővel képesek ezen az életpozíción túllépni, csupán később, a munkahelyi beilleszkedésnél veszik elő újból nem okéságukat a tarsolyukból. A dacosak és örök lázadók ezzel szemben igen korán a következő megállapításra jutnak: „Rendben van, nem vagyok oké, de ti sem vagytok okék!” Ők számos osztályisméltést és kicsapatást követően a fenti jelszavukat trikójukra írva bűnözői pályára lépnek (s lám, a tanító néni szavai is beigazolódnak, aki már a második elemitől hajtogatta: „Fiam, ha így folytatod, a börtönben fogod végezni”). Végül pedig vannak köztünk olyanok is, akik egy életre megszívlelik a ballagó tarisznájukra hímzett útravalót: „Nem vagyok oké, de igyekszem olyaná válni, mint azok, akik okék.”

Ez az életpozíció leginkább a Szűz jegy sajátja.

A SZÚZ

A Szűz úgy tekint az életre, mint Hamupipőke a tál borsóra és lencsére: addig se bál, se királyfi, amíg az utolsó szemig szét nem válogatta. A Szűz tálja azonban a világ maga, és nincs mese – se tündér nagynéni, se jószágos galambok –, a feladattal neki egyedül kell megbirkóznia. Így hát amíg a többiek az élet báljának forgatagában keringőznek, ő rendületlen kötelességtudattal és precizitással végzi a dolgát: egy lencse jobbra, egy borsó balra...

A Szűzet lényé legmélyéig nyugtalanítja a fizikai világ alaptörvénye, az entrópia, mely szerint ami rendezett, előbb-utóbb rendezetlenné válik, s a galaxisoktól a legkisebb molekulákig minden a szétesés és kihűlés felé halad. A Szűz tiszta tekintetével, éles eszével a folyamatok lényegét kutatja, ezért szétbont, megvizsgál minden részletet, hogy megértse, mi okozza a világ tökéletlenségét. Elemez, analizál és kritizál – a szintézis létrehozása azonban már meghaladja az erejét, és kívül esik a látókörén.

A Szűz az entrópia visszarendezésének Don Quijotéja; erőfeszítése, hogy a széthullást megzabolázza, legfeljebb ideig-óráig hoz eredményt. Tehát újból és újból nekifog a rendteremtésnek – a végleges megoldásról eleve lemondva – a mindössze pillanatokig tartó eredményért. Hiszen minden, ami megjavult, újból elromlik; minden, ami tiszta lett, újból bepiszkolódik. Így hát egyszerűen csak teszi a dolgát, mert tennie kell. Nem a tartós eredményért vagy a jól végzett munka öröméért; csupán azért, hogy a világ apródonként újra összeálljon, hogy a hideg és káosz ne nyerjen uralmat az élet szentsége felett.

A Szűz sohasem a csúcsra tekint, a dicsőségre, a diadalra. Neki mindig az a munka jut, amit „valakinek el kell végeznie”. Az iskolában az ő tolltartójában sorakozik kihegyezve az összes ceruza, s az ő házi feladatára írja a tanító néni: „Pontos, tiszta munka”. Ötösei körül otthon nem csapnak különösebb hűhót, viszont ha hármast visz haza, neheztelve dűnnyögik: „Nem ezt vártuk tőled, fiam!” Ezért aztán, míg mások a grundon a labdát rúgják, vagy a hajas babájukat öltöztetik, a Szűz a leckéje fölött görnyedve szépen lassan megtanulja, hogy az életben semmit sem adnak ingyen. Legalábbis neki nem. S azt is, hogy az alapos, tisztességes munka mindig meghozza gyümölcsét – bár ezt a gyümölcsöt is ajánlatos jól megmosni, apró kockákra vágni, és elrakni befőttnek, mert jól jön az még a szűkös időkben.

A Szűz gondos, alapos, és tisztában van azzal, milyen fontosak a részletek – hiszen az ördög is azokban lakik. Ezért gyakran egész életét az ördögűzésre teszi fel. Úgy tekint minden kis hibára, pontatlanságra és felületességre, mint valami mitikus, ősi ellenségre. Így válik belőle szigorú tanár, gondos könyvelő, megbízható adminisztrátor, szorgos kutató, precíz tudós vagy könyörtelen kritikus.

Sohasem a szívére hallgat, hanem a józan eszére. Az érzelmek bizonytalan ingoványán elveszíti lába alól a talajt. Ha valaki sírva fakad, nem tudja vigasztalni, ha valakit majd szétvet a jókedv, nem képes vele kacagni. Egy görbe estére hat lóval sem lehet elvonszolni. Nála az önfeledtség egyet jelent a bűnbeeséssel. Nem tud feloldódni, mert mindig résen kell lennie. Agyának kerekei akkor is zakatolnak, amikor már nem örölnék semmit, csak magukban őrlődnek. Folyvást az esélyeket latolgatja, s azok közül is a legrosszabbat: „Mi lesz, ha...” Így aztán semmi kellemetlenség nem éri készületlenül. Gyakran szorong, s úgy gondolja, van is mitől. Saját hibáit felnagyítja (hiszen elég közelről látja őket), így a magabiztosság és az önbizalom meglehetősen ritka vendég nála.

Jelképe a marokszedő szűzlány, aki aratáskor a kaszások mögött haladva a szertesét hullott búzaszálakat sarlójával összeszedi, párhuzamosan egymás mellé rendezi, kétébe köti, és csinos asztagba rakja.

Trikófelirata: „Megértem és rendbe rakom”.

Mindent összevetve a Szűz szerény, tapintatos és intelligens típus. Szolgálatkész, komoly barát, gondos, lelkiismeretes társ, és pontos, szorgalmas munkaerő. Rá mindig lehet számítani, benne szinte vakon meg lehet bízni. Vele nem érik az embert kínos meglepetések és váratlan fordulatok.

Negatív esetben kicsinyességével, örökös kritizáló hajlamával, szőrszálhasogatásával, mindennel és mindenkivel szemben megnyilvánuló elégedetlenségével találkozunk. A Szűz ilyenkor teljesen elvész a részletekben, s már nem látja a fától az erdőt. Szorongása gyakran fajul hipochondriává. Don Quijoteként szélmalomharcot folytat olyan erővel, amelyekkel szemben (hacsak bölcsen fel nem adja a küzdelmet) minden esetben alulmarad.

SZŰZ JÁTSZMÁK

A Szűz – nem oké életpozíciójából fakadóan – a részletek túldimenzionálásának mestere. Ő az, akinek a színházban műélvezet helyett az jár a fejében, mi lesz, ha rájön a szükség, és az előadást megzavarva kénytelen lesz az egész sort felállítani, hogy szégyenszemre kioldaloghasson a mellékhelyiségbe. Ő az, aki a Zeneakadémián attól retteg, hogy mindjárt csuklani kezd; síelésnél, hogy nem old ki a kötés; kempingezésnél, hogy éjszaka egy fülbemászó fúrja át a dobhártyáját; s repülőúton, hogy a gép személyzete mérgezett lazacot evett.

Mivel azonban az ember társas lény, aggodalmait korántsem maradnak egyszemélyes problémák. A Szűz az, aki kétségbeesésbe kergeti partnerét, családját, valahányszor elutaznak pihenni; a szálloda ugyanis sohasem hasonlít a prospektusbeli fényképre, a szomszédok kibíratatlanul hangosak, a tengerpart pedig szennyezett. Továbbá, ha a sors kifürkészhetetlen akaratából mégis minden ideálisan alakul, akkor ő az, aki az első délelőtt belelép egy tengerisünbe, amelynek tüskéit köztudottan csak hosszas és veszedelmes operációval lehet eltávolítani, amire azon a barbár vidéken csak egy örült vállalkozna. Ettől fogva már minden mindegy, a nyaralás végérvényesen zátonyra futott, a legegyszerűbb azon nyomban összecsomagolni és hazautazni.

A fenti „Prospektus” és „Tengerisün” játszmaéhoz hasonló történik, valahányszor a Szűz – engedve környezetének unszolásának – beadja derekát, és megvásárol egy nagy értékű tárgyat („Mégis a másikat kellett volna megvennem”), vagy lakást cserél („Éreztem, hogy nem lett volna szabad ebbe beleugrani”). S mert e játszmák éppoly változatosak, mint maga az élet, egyszerűen a „Hogyan legyünk boldogtalanok” gyűjtőnéven foglalhatók össze (utalva Dan Greenburg és Marcia Jacobs hasonló című, sziporkázóan szellemes könyvére, amelynek ott a helye minden Szűz éjjeliszekrényén).

A Szűz nem vezető típus, mégis gyakran törekszik irányító szerepre csupán amiatt, mert heves szorongás él benne az önjelölt vezető alkalmatlansága láttán. Ez okból kezd bele a „Tandem” nevű játszmaiba, melynek bevezetéseképpen előadja a tapasztalt túravezetőt, elfoglalja az első helyet a kétszemélyes kerékpáron, ám a tervezett kalandos hegymenetek és borzongató vízmosságok helyett egy elhagyott országútra kormányozza a járművet, lévén ott sok baj nem történhet, és defekt esetén is hamar autóbuszra lehet szállni.

SZŰZ SORSKÖNYVEK

A Szűz szereti elkerülni a túlzott közelséget, így az intimitás és a testiség veszélyes vizeire sem szívesen evez. Ez utóbbi amúgy is a komplikált és lényegében kikezelhetetlen fertőzések örökké megújuló forrása. Hála néhány megbocsáthatatlan, önfeledt ifjúkori éjszakának, ezek közül kettő-három benne is lappang. Tünetei azonban a drasztikus antibiotikus kezelések hatására olyannyira halványak és elfedettek, hogy a Szűz éveket tölt urológiai és bőrgyógyászati rendelők várószobáiban, mire rájön, bizonyos betegségekkel – tetszik, nem tetszik – együtt kell élnie. Ez aztán egyszer s mindenkorra elveszi kedvét a szerelem örömeitől, s kezdetét veheti a „Fenofalein” vagy a „Csengőfrász” elnevezésű sorskönyvi játszma. Az utóbbi lényege, hogy a Szűz egyetlen pillanatig se legyen képes ellazulni és átadni magát az ösztönök diktálta késztetéseknek, mert harminc másodpercenként fel kell ugrania megnézni, nem hagyta-e bekapcsolva az olajsütőt, bezárta-e a bejárati ajtót, vagy nem szorult-e be a papagáj feje az önműködő etetőbe. E játszma hálósobán kívüli változata a Grimm-mesékből jól ismert „Borsószem királykisasszony”.

A Szűz irtózik mindattól, ami szerves, lélettől burjánzó, lélegzik vagy anyagcserét végez. Számára a világ elviselhetetlenül bűdös, hangos, piszkos és rendetlen. Legszívesebben egy szennyeződésmentes kristályban élne, maga is kristályként, távol minden romlástól, leépüléstől és elhasználódástól. Állatot semmi pénzért nem tartana otthon, de még gyermekkori plüssmackója is kéthetente a mélyhűtőben éjszakázik, hogy a szőrére tapadt poratkák elpusztuljanak.

Amikor a Szűz az anyagvilágban keres megnyugtató elfoglaltságot, akkor valamilyen aprólékos, különleges precizitást, gondosságot és odafigyelést igénylő munkába („Sorvezető”, „Könyökvédő”) vagy hobbiba („Barkácsszoba”, „Gyufából Parlament”), illetve rendrakás- és tisztaságmániába („Védőhuzat”) menekül. Ez utóbbi nála könnyen fordul totális rendteremtő kényszerbe, amelynek neve: „DDT”. Itt a sorskönyv tulajdonosa ugyan végérvényesen kiküszöböl egy zavaró tényezőt az életéből, ám vele vesz minden és mindenki más is – hasonlóan a névadó rovarirtóhoz, amely mind egy szálig kiirt mindent, ami él és mozog (vitathatatlan tény azonban, hogy ebbe a kártevők is beletartoznak).

A Szűz leginkább az elméleti munka területén talál magára. E tevékenység során boldog sóhajjal hagyja maga mögött a való világ zavaros, romlékony régióit, s emelkedik a szellem absztrakt és steril magasságaiba. Ilyenkor, ha aktái között vagy könyve mögött keresed (és nem vetted észre a kilincsre akasztott „Ne zavarj” táblát), trikófelirata már több lépésről tájékoztat: „Csak a testem”. Ebből formálódnak azután a „Szakember”, a „Szobatudós” vagy a „Gyűjteményi gondnok” sorskönyvek. S mert ezek végéről a Párkák elhagyták az utolsó fejezetet – a dicső véget vagy a tragikus bukás katarzsisát –, e sorskönyvek tulajdonosaira legtöbbször nyakig munkájukba merülve kopogtat a Halál, hogy azután íróasztaluk mellett essen ki kezükből örökre a toll vagy hulljon le orrukról a pápaszem.

MÉRLEG

FELTÉTELES ÉLETPOZÍCIÓ

Az okéság ténye vagy a nem okéság tévhite már igen-igen korán beépül a személyiségünkbe. Akinek meggyőződése, hogy az újszülött lelke tabula rasa, az az életpozíciók eredetét a környezeti hatásokban és a nevelésben látja. Az asztrológia azonban – amely már a születés pillanatában felrajzolja, hogy a leendő személyiség milyen struktúrára építi fel saját magát – úgy véli, a cseperedő gyermek a rázúduló ingerek perzsavásarából célzottan csak azokat az üzeneteket és élményeket válogatja ki, amelyek pontosan illeszkednek életterve erővonalaiba. E tény egyébként nemcsak az asztrológusok, hanem az ikreket nevelő szülők tapasztalata is (a közhiedelemmel ellentétben ugyanis az ikrek nem azonos, hanem igen kis részletekben eltérő horoszkóppal rendelkeznek, s ebből is eredeztethetők a közöttük megfigyelhető különbségek).

Ilyenformán már négy-öt éves korunkra eldől, hogy az Élet utca melyik felét részesítjük előnyben: a napfényes „oké” vagy az árnyékos „nem oké” oldalát. Csak kevesen vannak, akik megközelítőleg az utca középvonalán haladnak, mert képtelenek dönteni saját okéságuk vagy nem okéságuk között. E helyzet a feltételes (vagy függő) életpozíció, s az asztrológiai karakterek közül leginkább a Mérleg jegyre jellemző.

A MÉRLEG

A Mérleg folyvást azt kérdezi a külvilágtól, amit Hófehérke meséjében a szépséges mostoha a varázstükrétől: „Ki a legszebb a világon?” Azonban, miként mesebeli elődjét, őt sem a kíváncsiság hajtja, hanem egyes-egyedül a megerősítés utáni vágy. Az, hogy információt kapjon saját magáról. Azt akarja hallani: ővele minden rendben, ő jó, ő szép, ő problémamentes. Ezt az információt viszont távolról sem adják ingyen. A Mérlegnek egész életstratégiát kell kiépítenie ahhoz, hogy megkapja mindennapi betevő bókjait.

Életpozíciója így hangzik: „Akkor vagyok oké, ha te leokézol” (vagyis: „Akkor vagyok szép, ha te szépnek látsz”, „Akkor vagyok okos, ha te okosnak tartasz”, stb.) Ám minden egyes dicséret csak pillanatnyi enyhülést hoz – az előző percben még talán igaz volt, de vajon mi a helyzet a következőben? A Mérleg életét az örökös bizonytalanság keseríti.

Az „igen” és a „nem” között szinte képtelen dönteni külső megerősítés nélkül. Illetve, ha már döntött, akkor is biztatásra vár. Arra, hogy a másik mondja ki, amit ő titokban hallani szeretne. Problémáját úgy találja, hogy azt a hallgató a sajátjának érezze, és halogatás nélkül neki is fogjon azt megoldani. Hihetetlen érzékenységgel találja ki az emberek gondolatait, érez rá mások szándékaira, gyenge pontjaira. E képességét szívesen használja annak érdekében, hogy a dolgok úgy alakuljanak, ahogyan ő szeretné. Ám ezt oly kecsesen, tapintatosan és ügyesen teszi, hogy mindebből mások jószerivel semmit sem vesznek észre. Ezért is tartják a Mérleget született diplomatának.

A világ vágyik a harmóniára, a kellemesre, a szépre. A Mérleg típus önnönmagát, viselkedését és külsejét formálja olyanná, hogy amerre jár, mosolygó arcokkal, elismerő

pillantásokkal találkozók. Ezért aztán a Mérlegre nézni öröm, vele lenni élvezet. A pillanat töredéke alatt teremt kapcsolatokat, s órákon át képes szóval tartani, szórakoztatni bárkit. Kerüli a konfrontációt, vitát. Irtózik a durva és erőszakos megoldásoktól. Ő a kompromisszumok mestere – igaz, ennek árát gyakran egy életen át fizeti.

A Mérleget olyannyira nyugtalanítja minden felbillent helyzet, egyoldalú szemlélet, hogy képes alapvető harmóniaigényét is sutba dobva egy szélsőséges álláspontot az ellenkező oldal képviselőjével kiegyenlíteni. Egy Mérleg párja vagy gyermeke ezzel akkor szembesül, amikor a munkahelyén vagy az iskolában elszenvedett igazságtalanságtól lelke mélyéig feldúltan érkezik haza. Ilyenkor döbbsen tapasztalja, hogy a Mérleg hitves vagy anyja a panaszárdatot és a keserű vádakát meghallgatva gondolkodás nélkül a másik félnek ad igazat, eltörölve az addig róla kialakult pártatlan, harmóniakereső és békítő ember képét.

A Mérleg jelképe a kétkarú mérleg, amely örökös mozgással, billegéssel keresi az egyensúlyt: az egymás rovására erőt nyerők közti kiegyenlítőds és megbékélés útját.

Trikófelirata: „Akkor vagyok oké, ha te leokézol”.

A Mérleg szeretetre méltó, kellemes, szórakoztató, kiegyensúlyozottságot és derűt sugárzó társas lény. S bár kitűzött céljait nem téveszti szem elől, azokat mások szempontjainak figyelembevételével, mindenki érdekét szem előtt tartva igyekszik elérni. Mindenben a harmóniát, a szépséget, az egyensúlyt keresi. Elbűvölő barát, ideális társ, munkahelyének is valóságos üdvöskéje.

A kiegyensúlyozatlan Mérleg tétovaságáról, döntésképtelenségéről és határozatlanságáról ismerszik meg. Ha bizonytalannak érzi magát, hamis valóságokat teremt, vagy végeláthatatlan fecsegésbe kezd. Konfliktusai elöl gyakran menekül kényszeres édességezésbe. Hiú, mint a kis herceg rózsája: akár órákat is elálldogál a fürdőszobátükör előtt. Környezete türelmét leggyakrabban pontatlansága, rendetlensége, szétszórtsága, partnere tűrőképességét pedig manipulatív viselkedése és véget nem érő flörtjei teszik próbára.

MÉRLEG JÁTSZMÁK

Játszmákat akkor indítunk, ha célunkat – a nyílt kommunikációtól s a vele járó esetleges konfrontációtól tartva – fondorlatos és rejtett kerülőutak segítségével kívánjuk elérni. S mert a Mérleg semmitől sem irtózik jobban, mint a konfliktusoktól, ezért gyakran nyúl a játszma eszközhöz.

Ennek legenyhébb fajtája – melyet akár időtöltésnek is tekinthetnénk, ha leleplezése nem keltene bennünk kellemetlen érzéseket (ez ugyanis a játszmák ismérve) – a „Lúdanyó meséi”. Ártatlan füllentésekről van szó, a megtörténtek kiegészítéséről és átszínezéséről, amelynek célja nyilvánvalóan a figyelem és az érdeklődés felkeltése. Ennek fűzött és bőrkötéses változata az „Ezeregyéjszaka meséi”, melynek során csodálatos, elképesztő és bizarr kalandok kerülnek előadásra a Mérleg tálalásában. A hallgatóban csak nagy-nagy sokára üti fel a fejét a zöld szemű gyanú, hogy mindvégig az orránál fogva vezették, s a szövevényes saga az első betűtől az utolsóig csupán a fantázia terméke. Ám aki ebben rút becsapást vagy aljas manipulációt gyanít, azt meg kell nyugtassam: e konfabuláció a Mérleg kényszeres tevékenysége csupán, amelyben (legalábbis ő úgy tekinti) mindenki egyenlő mértékben megkapta azt, amire vágyott: mi egy izgalmas történetet, ő pedig a hősnek kijáró csodálatot és elismerést.

A Mérleg szívesen avat be másokat dilemmáiba azzal a céllal, hogy azok mondják ki helyette az „igent” vagy a „nemet”. A helyzetet bonyolítja, hogy a Mérleg tulajdonképpen és titokban már régen döntött: pontosan tudja, mit szeretne hallani. Ez okból indítja a „Szócső” elnevezésű manővert, amely csak ritka esetekben fajul játszmává. Ilyenkor kikéri egy másik ember véleményét valamilyen eldöntendő ügyben, és közben – látszólag a további információadás buzgó szándékától vezérelve – oly módon befolyásolja, hogy az, még ha akarna se volna képes más megoldást kínálni számára, mint amit ő már korábban elhatározott.

A Mérleg alapvetően társas lény, így kényelmetlen vagy unalmas feladatainak elvégzésébe bámulatos könnyedséggel von be másokat. Játszmaszinten ennek enyhébb formája az „Egyedül nem megy”, kiteljesedettebb változata pedig a „Kőleves”. Ez utóbbi arra a mesére utal, amikor egy vándor úgy főz levest egy kődarabból a falu szeme láttára, hogy ízesítés címén folyvást ezt-azt belerak a fazékba. Végül a pompás ételért, amelyet mások főztek, mindenki neki hálás, őt ünnepli.

Az asztrológiai jegyek közül a Mérleg rendelkezik a legtöbb párkapcsolati játszmával. Már kapcsolatainak kezelése is gazdag játszmaelemekben. Ezek összefoglaló neve: „Varródoboz”. Ugyanis mint egy varróskatulyában, amelyben egy idő után fonal, zsinór és cérna áttekinthetetlenül és reménytelenül összegubancolódik, úgy lesznek a Mérleg környezetében követhetetlenek, átláthatatlanok és kibogozhatatlanok a kapcsolati szálak. Mert a díszes kis dobozból csupán egyvalami hiányzik: az olló. Így hát a Mérleg életében minden kötés és kapcsolat vég nélkül fenntartható és fenntartandó, akár párhuzamosan és többszörösen is, egészen a teljes összeszövöttség állapotáig, amelyet (megfelelő eszköz híján) elvágni, kibogozni nem tud – vagyis képtelen bármiféle szakításra. Az is igaz, hogy a kapcsolatok szövevényében rekedt partnerek sem veszik elő szabadulásuk érdekében a kisollót, ugyanis e terhes kötés még mindig ézerszer edesebb számukra, mint az elválás keserű gyötrelme („Mézesmadzag”).

Kapcsolati játszma még a „Lovagi torna”, amelyhez alapesetben két, egyformán esélyes udvarló szükséges. A játszma bevezetőjeként a Mérleg leány ártatlan őzgidatekintettel tudatja mindkettőjükkel, hogy képtelen közöttük dönteni. A férfiak azon nyomban kardot rántanak, s hősi viaskodásba kezdenek, hogy bebizonyosodják, ki közülük az egyedül méltó és érdemes. A várkisasszony általában az ablakából nézi a küzdelmet, s a nemes lovagok olyannyira el vannak foglalva azzal, hogy előnyös főtartással osszanak ütést és védjenek ki vágást, hogy észre sem veszik, mikor a leányszoba árnyékos háttérében már új szereplő, egy hetyke bajszú sziluett pomádézza haját a fésülködőtükör előtt.

Őszintébb, bár semmivel sem kíméletesebb játszma a „Csiki-csuki”. Ebben a Mérleg először emelkedő hangszúllyal „igent” mond (bárkinek bármire), ám kisvártatva ereszkedő hangszúllyal hozzáteszi: „de mégsem”. A másik fél erre megzavarodik, először magyarázatot vár, azután úgy gondolja, talán nem tett meg mindent az adott ügy érdekében, s elhatározza, ezúttal belead apait-anyait. A Mérleg ennek láttán meghatódik, megbillen, és így szól: „Igen...” – csak hogy ismét emelkedő hangszúllyal (a folytatás kitalálható).

A Mérleg által preferált kapcsolati manőverek a „Várószoba” játszmában összegződnek. Ebben a Mérleg képtelen akár igent, akár nemet mondani a rajongóinak (lásd „Lovagi torna”, „Csiki-csuki”), azok pedig türelmük és vérmérsékletük szerint csak ülnek a lelki várószobában, egyre csak ülnek, s csüggedő reménnyel arra várnak, hogy az ajtó egyszer mégiscsak kinyílik, és szólítja őket.

Nem állíthatjuk, hogy a Mérleg előbb-utóbb nem válik maga is áldozatává saját játszmáinak (mert ugye addig jár a kórsó a kútra...), ám az szinte hihetetlen, hogy vesztes helyzetét hogyan képes azon nyomban egy újabb játszma kiindulópontjává tenni. Ez a „Sárba tiport igazgyöngy”, melyben a kedves és szelíd Mérleg a zord körülmények, valamint a durva és szívtelen emberek áldozataként tekintget körbe a (természetesen azon nyomban felbukkanó) megmentőt keresve. S bár a régi nagy gubanc a sárban hever, íme, itt egy tiszta, naiv tekintetű ember, aki készséggel áll neki hősünkkel új fonalat gombolyítani.

MÉRLEG SORSKÖNYVEK

A Mérleg győztes típusú életforgatókönyveinek vázát a népszerűség és a személyes sikerek alkotják. Ezek a mindenki által ismert „Médiasztár”, „Topmodell”, „Popcsillag”, „Az iroda kedvence” és az „Engem mindenki szeret” sorskönyvek.

A vesztes típusú Mérleg forgatókönyvek elsősorban kapcsolati játszmákra épülnek. A „Cukormáz” azt az utólag elhamarkodottnak tartott döntést vonja be, amelynek következményeképp a Mérleg (akarata ellenére) mégiscsak feketén-fehéren felvállal egy párkapcsolatot. Márpedig amire ő igent mond, az csak a legnagyobb társulás lehet – ott nem üthet tanyát gond, feszültség vagy probléma (lásd „Ezeregyéjszaka” vagy „Lúdanyó meséi”). Az ilyesmit hallgatva az ember először csak kékül-sárgul az irigységtől, míg véletlenül meg nem kaparja a cukormázat – viszont ami akkor előbukkan, az gyakran több mint zavarba ejtő.

Ehhez igen hasonló a nem-nyertes típusú „Rivaldafény” sorskönyv, melynek tulajdonosa úgy éli az életét, mintha egy színpadon kellene játszania szerepét valamely láthatatlan és szüntelenül jelen lévő közönség elvárása szerint. A Mérleg e szerepnek tökéletesen meg is felel, éppen csak őszinteségével, spontaneitásával és boldogságával fizet érte.

SKORPIÓ

SZELLEMMVASÚT

A sorskönyvek – Eric Berne szavai szerint – arra szolgálnak, hogy kitöltsék a szülészobában felhangzó sírás és a halálos ágyon elrebegett végső búcsúszó közötti időt. Az asztrológiai szemlélet ennél tovább merészkedik, s feltételezi, hogy mind a vesztes, mind a nyertes sorskönyveket egy, a hétköznapi tudat számára érzékelhetetlen, előzetes szándék fabrikálta, s hogy azok egy földi életforduló feladatait, tapasztalnivalóit foglalják magukba. S mert a szembesülés és tanulás legtöbbször igencsak keserves folyamat, ezért nyomban a színre lépéskor le kell fektetni a szellemvasút sínjeit, hogy azok 25-30 év múltán menetrendszerűen vezessenek a Homokozó Sarkon, a Birka Iskolán és a Csókolózó Galambok Lugasán át a Rémségek Kicsiny Katakombáiba. A születési horoszkóp és a szülői programozás ismeretében a sínek iránya és az érintett állomások neve jó közelítéssel megjósolható.

Laikus szemlélőként a szellemvasút rémülten kapaszkodó és teli torokból sikoltozó utasáról nehéz elhinni, hogy korábban ő maga vállalkozott erre a kalandra. Ilyenkor azonban érdemes egy pillantást vetni a pénztár előtt kígyózó hosszú sorra, s megfontolni, annak idején vajon miért is áldoztunk oly sokat azért, hogy a mostani, korántsem kiváltságosnak tűnő ülésben helyet foglalhassunk.

Tagadhatatlan: kevesen érezzük úgy, hogy a Naprendszer nevű vidámpark földi szellemvasútja csupán felhőtlen szórakozást kínál. Mikor egy éles kanyart követően éppen tehetetlenül robogunk a gonosz boszorkány izzó kemencéjébe vagy az ordas farkas tátott szájába, inkább kaparászunk remegő ujjakkal vészfék vagy elsősegélydoboz után, mint hogy hátradőlve gyönyörködjünk a váratlan dramaturgiai fordulat szépségében.

Kivétel persze ez alól is akad. Ő az állatöv rettenthetetlen fenegyereke, a Skorpió.

A SKORPIÓ

Ő az, aki ha langyosat vesz a szájába, azon nyomban kiköpi. Inkább legyen jéghideg vagy tűzforró, csak közepszerű ne! Jelszava: amiben nincsen hit, cél vagy szenvedély, abba mi értelme egyáltalán belefogni? Ezért aztán odaadása teljes, elkötelezettsége végleges, nála az „örökké” azt jelenti: örökké, a „soha” pedig azt: soha. Ő a dudás, aki pokolra megy, hogy megtanulja a dudát fújni. S ha már ott van, néha úgy dönt, még marad egy kicsit.

Számára a korlát – csupán azért, mert mások felállították – nem jelent akadályt. Amit ki nem próbált, át nem élt, meg nem értett, az szűzföld számára, amely arra vár, hogy farkasszemet nézve minden veszéllyel, felfedezze. Semmit nem hisz el, amit meg nem tapasztalt. Nehéz ember, aki a környezetének legalább annyi fejfájást okoz, mint saját magának. Nem ismeri a félmunkát, a félvállról vett dolgokat, a félmegoldásokat. Egy ügynek, munkának vagy emberi kapcsolatnak gyakran valóságos megszállottjává válik. Amikor célba vesz valamit, olyanná lesz, mint a lézerirányzék. Átható tekintetét kevesen állják.

A legkitartóbb, legelkötelezettebb szövetséges, ám jaj annak, aki ellenségének tudja. A Skorpió nem ismeri a felejtést és a megbocsátást. A mérges tüske nem csak addig fáj neki,

amíg a bőre alól ki nem tépi, hanem addig, amíg vissza nem dőfi abba, akitől kapta. Akkor és oda szúr, amikor és ahol a másiknak a legjobban fáj. A benne feszülő érzések, indulatok csak gyúlnak, gyúlnak, s a felbillent adok-kapok egyensúly egyre sürgetőbben kiegyenlítést, kielégítést követel. Ő a felhúzott íj, a radioaktív góc, az izzó parázs a hamu alatt.

Számára ismeretlen a szeretet egyenletes hőfokú alkímiai tüze. Ő vagy gyűlöl, vagy imád (nemritkán gyűlöl és imád – odi et amo), a lényeg, hogy az érzések és indulatok máglyáján fehéren izzon a lelke. A szexben izgalmat keres és azt is kínál, azonban sosem éri el a teljes kielégülést. Ezért hajtja ismétlési kényszer: keresi, egyre keresi az igazi, a teljes, a sorsfordító élményt.

A Skorpion, a Skorpió körül minden sűrű. Sűrű és sötét a haja, a szemöldöke; sűrű és titokzatos a hallgatás, amibe burkolózik; sűrű és intenzív a légkör, ami körülveszi. Energiája szinte kimeríthetetlen – rejtély, hogy honnan meríti. Valósággal elpusztíthatatlan. A veszteségekből, sorscsapásokból, tragédiákból új erőre kap. Miként a főnixmadár, saját tüzében ég porrá, s a hamuból mindig újjászületik. Nem riasztja a fájdalom – úgy tekinti, mint a tapasztalás szükségszerű velejáróját. Mint fizetőeszközt, amivel itt a Földön mindenért, ami igazi érték, fizetni kell. Lelke legmélyén ajtó nyílik: a titokra, a megismerhetetlenre, a látszaton túlira. Ennek kulcsát keresi, s élete a kaland, amelyet e keresés szolgálatába állít.

Nem fél intenzíven élni, mert megtapasztalta: a fájdalom, a krízis átalakító erő. Érzí, a kétségbeesés vermének mélyén találja meg az átjárót a megújulás felé. Tudja, hogy aki új életre vágyik, annak a régít el kell hagynia. Halál nélkül nincs újjászületés. Ügyeit ezért mindig átszínezi az élet-halál kérdések vöröse és feketéje.

A Skorpió nem fél akár saját vérző sebébe is mélyen belenyúl, ha ez a feltétele a gyógyulásnak. S ő nemcsak gyógyulni akar, hanem meggyógyulni. Egyszer s mindenkorra. Ez hajtja őt a világ rejtett dimenzióinak megismerésére, a lélek, a tudattalan titkainak feltárására. Nem leli nyugalmát, míg el nem jut az őt izgató titkok feltárásáig.

Trikófelirata: „Egy életem, egy halálom”.

Jelképe a skorpió, amelynek külseje bár emlékeztet a rákéra, farkának előremeresztett mérges tüskéje azonban már nem a visszahúzóódás, hanem a halálos fenyegetés jele.

Ha megtalálja középpontját, a Skorpió elkötelezett, hitében és céljaiban megingathatatlan karakter. Mély érzésű, végletekig megbízható barát, és hűséges, kitartó társ. Teljes intenzitással és erőbedobással veti magát a munkájába. Tisztázatlan ügyei végére jár, útját nem állja csüggedés, aggodalom vagy félelem.

A diszharmonikus Skorpió kegyetlenségnek tűnő végtettségével, megszállott ragaszkodásával, kompromisszumképtelenségével, bosszúálló hajlamával rettent meg a környezetét. Képes önmagát is, másokat is komoly veszélybe sodorni. Amikor harcol, pusztítóvá válik, s fegyverét – miként egy szamuráj – akár önmaga ellen is fordítja. Ha útját tabuk vagy erkölcsi korlátok keresztezik, felrúgja azokat. Egy kígyó ravaszsága és türelme lakozik benne.

SKORPIÓ JÁTSZMÁK

Elgondolkodtató, hogy még a modern pszichológiai asztrológia képviselői is mily előszeretettel használják a vámpír vagy az ördög figuráját a Skorpió szimbólumaként. Pedig

egy alaptípushoz tartozás semmiképp nem jelent, nem jelenthet erkölcsi kategóriát. Igaz viszont, hogy a Skorpió energiái éppen ott mozognak, ahol a legalacsonyabb az emberi lélek fájdalomküszöbe. Ha megértjük, hogy a jegy alapvető motivációja és életben tartója az intenzitás, vagyis a lelki magasfeszültség, beláthatjuk, hogy ezerszer könnyebb a folytonos szenvedés állapotát fenntartani, mint a perzselő és olvadásfokon izzó boldogságét.

A Skorpiónak élet, elevenség, láz kell, izgalmi állapot, örvény. Így aztán, ha egy párkapcsolat – a Skorpió megítélése szerint – ellaposodik vagy állóvízzé válik, ő e pocsolót nyomban felkavarja, és biztos, ami biztos, belecsúsztat még egy-két tűhegyes fogú piranhát is. A vétlen és gyanútlan partner, vérző lábát pánikban kapkodva, sokáig fel sem fogja, tulajdonképpen mi is történt vele („Piranha” játszma).

Más változatban a Skorpió hűvössé és távolságtartóvá válik, csak hogy megint átélhesse a hódítás vagy a meghódítottság izalmát, és hogy dühöt, féltékenységet, szenvedélyt vagy szenvedést váltson ki a másiktól. Ez a „Jégember” játszma, amelyben a Skorpió egyik napról a másikra érzelmileg valósággal megfagy, s színtelen hangon közli társával végérvényes elhidegülését vagy egy másik személy iránt táplált olthatatlan szerelmét. A partner ilyenkor rendszerint elsápad, remegni kezd, s minden kétségbeesését, félelmét a Skorpióra önti, aki ezt titkon élvezettel hallgatja. A Skorpió ezután (a várható érzelmi nyereség függvényében) akár újból izzásba kezd, s míg jege sisteregve gőzzé válik, a kapcsolat kétüléssel rohogja a parkoló vágányról sivító kerekkel újfent beviharzik a kísértetkastély rémítő, ismeretlen sötétjébe.

A „Délibáb” játékban – a fentiekkel ellentétben – a Skorpió sohasem válik elérhetővé az őrá vágyó partner számára, aki úgy kergeti-üldözi őt, mint szomjas vándor az oázis délibábját. Egy biztos: az érzelmek ellaposodásától itt sem kell tartani.

Más párkapcsolati mélyrétegeket világít meg a „Plüssnyúl” sorskönyvi játszma. Ennek során a Skorpió szemet vet a réten gondtalanul játszadozó plüssnyuszira, és megkérdezi tőle: „Akarsz-e eljönni velem, nyuszika?” A tapsifüles ijedten pillant a Skorpióra, és már-már kimondaná, hogy „Eszem ágában sincs”, amikor a Skorpió, a titokzatos bábjátékos, átnyúl a terepasztal alatt, és biztos kézzel belebújik abba a kesztyűbádba, amelyik idáig szabad és önálló nyuszikának képzelte magát. Így aztán az, ahelyett hogy hevesen megrázná a fejét, a legnagyobb meglepetésére bólogatni kezd, és amikor kinyitja a száját, szándéka ellenére azt mondja: „Nagyon szívesen”. Innentől aztán a plüssnyuszi érzései, gondolatai és cselekedetei két szálon futnak. Legszívesebben hanyatt-homlok menekülne, ám ehelyett szó nélkül elmegy a Skorpióval egy lerobbant hotelszobába, s mikor a kaland után ernyedten és kiüresedetten (ami egy levetett kesztyűbábtól nem meglepő) magához tér, úgy érzi, valami varázslat vagy hipnózis hatására történt vele mindaz, ami megtörtént. A helyzet tragikumát fokozza, hogy akibe egyszer ilyen módon bele lehetett nyúlni, az a későbbiekben is tehetetlen alanyává válhat az effajta manővereknek – egészen addig, amíg rá nem ébred e játszma természetére.

SKORPIÓ SORSKÖNYVEK

A Skorpió saját magát sem kíméli. Trikóján ez a felirat áll: „Élj intenzíven és halj meg tragikusan.” Ebből íródik azután a „James Dean” vagy „Akcióhős” sorskönyv, amely egyszerre több nyereséggel is kecsegtet. Naponta lehet ugyanis a szakadékba rohanó roncsautóból kiugrani („Ilyenkor érzem csak, hogy élek”), mindeközben az aggódkó rokonok és barátok

figyelmében lubickolni, végül pedig egyszer s mindenkorra elkerülni a már végképp semmi izgalmat nem kínáló, meszes hátú, járókeretes öregkort.

A Skorpió szélsőségesen életigenlő – és életellenes is egyben. Jelszava: behatolni, változni, változtatni. Amennyiben nem lesz belőle bűvár, barlangász, nyomozó vagy analitikus („Ásóbéka”), gyakran indul végeérhetetlen ezoterikus zárandokutakra („A Grál keresése”). Ennek során csalódottan vándorol egyik gurutól a másik megvilágosodást kínáló szektáig, s ha történetesen pszichoterápiában keresi önmagát, oda sem gyógyulni jár, hanem érezni a lelke mélyén kaparászó kutasz okozta kínokat („Ugye fájni fog, doktor úr?”).

A Skorpió másik jelszava: kitartani a végsőkig. Jelképe az a második világháborús japán katona, aki harminc évvel a békekötés után is bozótharcot folytat egy eldugott banánsziget mélyén („Dzsungelharcos”). E sorskönyvtípus békebeli változatának legszebb megfogalmazását a Brontë nővérek klasszikus regényében, az Üvöltő szelek-ben nyerte; azóta is ez képezi minden sírig tartó, beteljesületlen szerelem őskéjét.

Az intenzitás poklába vezető legrövidebb utat nyilvánvalóan a társadalmi, erkölcsi gátak és tabuk áthágása kínálja. Erről mondja Berne, hogy az ilyen sorskönyveket „mások eleven húsával és vérével írják”. Szelídebb változatában (melynek rendszerint mindkét főszerepét Skorpiók játsszák) a látszólag naiv áldozat végzetes szerelembe esik, és hozzámegy egy beteg lelkű pszichopatahoz. Az pedig, mielőtt elérkezettnek látja az időt, vele (vagy közös gyermekükkel) meg is teszi mindazt, ami előre várható volt tőle („Sade márki”, „Kínzókamra”, „Pszichothriller”). Ezután veszi kezdetét az „Inkább agyonütöm, mint beperelem” manőver, amely – a hatóságok ilyenkor tapasztalható különös vonakodása ellenére (s mindkét fél titkos megelégedésére) – mégiscsak a második lehetőségben ölt testet. Ez a „Börtönbe juttatlak, te gazember”, melynek fordulói akár egy fél emberöltőt is felemészthetnek. S bár ezúttal az izzó gyűlölet köti össze a részt vevő feleket, a lényeg változatlan: a kapcsolat – előjelétől függetlenül – ugyanazon az érzelmi hőfokon lobog tovább.

A fenti sorskönyvtípusok „A nagymama szemüvege” összefoglaló nevet viselik. (Mert ugye nem igazán érthető, hogy Piroska nagyija miért nem veszi fel a szemüvegét, amikor ajtót nyit, s miért akarja makacsul elhinni a szőrös pofájú farkasról, hogy az egy nyolcéves leányka – hacsak azért nem, mert eközben gondolatai már a vadász fényes puskája körül kalandoznak...)

Amennyiben az Olvasó úgy véli, hogy akiben ennyi fondorlat és kegyetlenség lakik, arra mégiscsak ráillik az „ördögi” jelző, akkor arra kérem, vegye fontolóra: a Skorpió belső világában a fent leírt folyamatok még önmaga előtt is rejtetten zajlanak. Mire elérik a felszínt, olyanok, mint egy vulkánkitörés: senki – ő maga sem – állhat oda, hogy két tenyerével az ömlő lávát visszatartsa. (Éppen ezért gyógyító erejű minden fény, ami a psziché lelki mélységeibe vetül, s láthatóvá teszi a még csupán formálódó, alakatlan magmát. Mert a Skorpió, ha e fény előtt nem zárja el a lelkét, s megérti a pusztító és teremtető erők lényegi azonosságát, páratlan energiáját az élet és a kreativitás szolgálatába állíthatja.)

NYILAS

ILLÚZIÓK

Megszületni annyi, mint egy tündéri ideavilágot a kemény és rideg valóságra cserélni. Ennek sokja mindnyájunkat egy életen át elkísér. Vigaszul kezdetben csupán az anyai ölelés, majd később a tündérmesék szolgálnak, melyek végén a főhős eljut a csodák országába, és minden vágya teljesül. „Aki jó, az előbb-utóbb elnyeri méltó jutalmát” – ez a hit minden gyermek sajátja, bár vannak, akiket szüleiknek igen hamar sikerül ennek ellenkezőjéről meggyőzniük.

A szerencsésebbje azonban töretlenül bízik abban, hogy érdemes jónak lenni, és létezik egy felsőbb hatóság, amelyik gondosan feljegyez minden jócselekedetet. Mikor azután ezekből megfelelő számú gyűlik össze az égi listán, el lehet kezdeni várakozni a Nagy Ajándékra, amely majd gazdagságában és pompájában messze felülmúl minden fantáziát. S hogy ez ne maradjon csupán elvont eszme, az elgondolás földi helytartója, a nagyszakállú Mikulás minden télen testet ölt, hogy arany narancssal és csörgő dióval adja kézzelfogható bizonyítékát annak, hogy jónak lenni érdemes.

A felnövekvő gyermek fejében azonban – az első pofonok, csalódások és igazságtalanságok hatására – új akcióhős bukkan elő: az Élet Kőkemény Realitása, aki azon nyomban derékon kapja a piros köpenyes Mikulást, és megpróbálja rénszarvas vontatta szánjából kipenderíteni. Ez az esetek többségében sikerül is neki. Így, bár gyermeki énünk még töretlenül hisz a végső jutalomban, felnőtt világunkból legtöbben már réges-rég száműztük a vattaszakállú Télapót.

Kevesen ugyan, de azért akadnak közöttünk olyanok, akiknél e küzdelemben az Élet Realitása csúfos kudarcot vallott: ők a Nyilas jegy szülöttei.

A NYILAS

A Nyilas egy láthatatlan színpad díszletei között él. Csillárja rivaldafény, ruhája jelmez, beszéde drámai jambus, társasága tapsoló közönség. Legalábbis ideális esetben. S a Nyilasnak kezdetben minden eset ideális. Ha mégsem, akkor is megpróbálja annak tekinteni.

Nem véleményt alkot, hanem ítéletet. Ideákban gondolkodik, melyekben mélységesen hisz, s melyek értékéről mindenekfelett meg van győződve. Nála az eszme az első, a gyakorlat csupán másodlagos. Elvárja, hogy az élet nőjön fel az elvekhez. Az, hogy az élet erre láthatóan fittyet hány, a Nyilast némileg elszigeteli a mindennapoktól. Így hát gyakran visszavonul saját díszletei közé, felveszi mesés kosztümjeit, s a környezetében élőkre is pompásabbnál pompásabb szerepeket oszt. Arról, hogy a földi halandók e szerepeket képtelenek eljátszani, ő sokáig nem hajlandó tudomást venni. Mikor aztán a szembesülés már elkerülhetetlen, keserű csalódás éri. Ám a méltatlantól visszavett jelmezzel kezében nyomban új szereplő után néz.

A Nyilas önmagával szemben is maximalista. Mivel azonban ő is csak emberi lény, maga sem tud saját elvárásainak maradéktalanul megfelelni. Ezért aztán nem szívesen néz magába, nem szívesen elemezgeti a jelent – ő a jövőbe tekint. A távoli, a nagyszerű köti le figyelmét.

Optimizmusa, hite, lendülete magával ragadó. Ösztönösen taszítja minden, ami kisszerű vagy alantas. Modora csiszolt, hanghordozása kimért, kifejezései választékosak. Húsz centivel a föld felett jár. Jelmondata (Woody Allen után szabadon): „Csak olyan klubhoz akarok tartozni, amelyik nem fogadna el tagnak.”

Rajong a természet és az ember örökbecsű alkotásaiért. A táskájában mindig ott lapul egy verseskötet. A klasszikusokat fejből, eredetiben idézi, s ha operába megy, akkor diszkréten, az ölében tartott partitúrából vezényli végig az előadást. Méltóságán aluli dolgokkal nem foglalkozik. A trágár szavakat beszéde közben is kipontozza, az idézőjeleket pedig két ujjával a levegőbe rajzolja. Ő az egyetlen jegykarakter, amely képes kizárólag közhelyekben beszélni. Ezeket ilyenkor pajzsként rakja maga köré, vigyázva, hogy rést ne hagyjon, amelyen valódi – profán – gondolatai kiszivároghatnak.

Olyan, mintha valamely felsőbb kaszthoz tartozna. Előkelő és arisztokratikus. Természetesnek tekinti, hogy kiváltságok illetik. Irtózik az élet sűrűjétől, a duhajkodástól, a sárban hempergéstől. Távol tartja magától az emberi gyarlóságot, de ugyanilyen messze helyezkedik saját árnyékvilágától is. E távolságtartás gyakran védtelenné teszi az élelmes törtetőkkal, gátlástalan hazudozókkal, az eszközeikben nem válogató önérvényesítőkkal szemben. Miként Baudelaire albatrosza, ha nem a magasban szárnyal, kiszolgáltatottan és esetlenül bukdácsol, s „megbotlik óriás két szárnyában, ha lép”. Elefántcsonttornyából gyakran sóvárogva pillant a síkságon mulatozókra – azok egyszerű közvetlensége, spontán természetessége éppoly távol áll tőle, mint a maga elé kitűzött nagyszerű idea.

Trikófelirata: „Föl, tovább”.

Jelképe a nyilazó kentaur, a megnemesedett állati, földi létből kiemelkedő ember, aki íját feszítve a legmagasabbat, a legértékesebbet veszi célba: nyila az égbe, a csillagok közé röpül. (A Nyilas e jelkép hatása alatt különösen közel érzi magához a nemes paripákat, s ha lóra ül, valóban olyan, mintha nyeregbe született volna.)

A kiteljesedett Nyilas az emberi, művészi értékek felé nyitott, mélységesen etikus lény. Széles látókörű, nagyvonalú partner és barát, igényes, lendületes, másokat is magával ragadó munkatárs. Optimizmusa megtörhetetlen, hite megingathatatlan, lelkesedése örökké nagy lángon lobog.

A magával meghasonlott Nyilas karakterben azonban hamar irritálóvá válik beképzeltsége, nagyképűsége és sznobizmusa. Folytonos ítélkezése, teljesíthetetlen elvárásai kínos kisebbségi érzéseket keltenek a környezetében. Csak a távoli, színes célok lelkesítik, amelyek közel kerülve nyomban érdektelenné, fakóvá válnak számára.

NYILAS JÁTSZMÁK

A Nyilas ritkán indít játszmát, viszont annál gyakrabban válik mások játszmáinak áldozatává. Ezt azonban mindannyiszor emelt fővel és méltósággal viseli.

Saját kétszemélyes játszmái közül legismertebb az „Enciklopédia” és az „Excelsior Klub”. Az első változat néhány csőbe húzó kérdéssel veszi kezdetét, mikor is napvilágra kerül kínos tájékozatlanságunk egy általa felvetett kérdés kapcsán. Ekkor a Nyilas jóindulatú leereszkedéssel előadásba kezd, s barokk körmondataiból lassan-lassan kibontakozik, hogy nemcsak a terület országos szakértőjével hozott össze a sors, hanem azzal a kiválasztottal, aki a világon egyedül tényleg mindent tud a témáról. A második játszma során („Excelsior Klub”)

pedig csak ámulunk és bámulunk, mennyi híres ember nyüzsög Nyilas ismerőseink körül, s bár ezt ő csak könnyedén és futólag említi, mint életének lényegtelen epizódját, az ilyenkor bennünk támadó zavar és kisebbségi érzés tájékoztat arról, hogy egy játszma szenvedő alanyaivá váltunk.

Ehhez hasonló lelkiállapot kezd elhatalmasodni rajtunk akkor is, mikor Nyilas barátunk vagy partnerünk „Példakép” játszmájába bevonódunk. Ilyenkor nem győzünk csodálkozni, hogy az általa tisztelt és becsült nagyság (tanár, közeli rokon, nagyszülő) mennyi, tényleg csak szuperlatívusszal illelhető tulajdonság és képesség birtokosa. Ezek elősorolása és dicsőítése a Nyilas számára valóságos napi rituálé, amin a részvétel minden közel álló számára kötelező. Lassan magunk is kénytelenek vagyunk elismerni: kész csoda, hogy a földgolyón egyáltalán testet ölthetett egy ennyire tökéletes ember, akiben a műveltség, nemesség, szorgalom, önzetlenség, közösségi érzés és lelki tisztaság ily tökéletesen egybeforrt. Ezek után eldönthetjük, vajon a továbbiakban is részt kívánunk-e venni ebben a meghitt kis személyi kultuszban, vagy inkább felszedjük a sátorfánkat, és mihamarabb odébbállunk. Bárhogya döntünk is, kisszerűségünk és jelentéktelenségünk kínzó érzése még hosszú éveken át makacs kísértőnké szegődik.

E játszma fonákjaként (amennyiben óvatlanul kimagasló teljesítményt értünk el valamely divatos területen) magunk válunk a Nyilas fanatikus rajongásának célpontjává. Ez a „Maga csodálatos, professzor úr” játszma, amelyről Eric Berne mindkét említett könyvében részletesen olvashatunk.

Fordított irányú a „Légvár” elnevezésű játszma, amelynek ismert mottója: „Aki tudja, csinálja, aki nem tudja, tanítja”. A „nem tudja” kitétel természetesen sarkos és igazságtalan megállapításnak tűnik a Nyilas felkészültségét illetően, ám vitathatatlan tény, hogy ő gyakran úgy kezd bele egy magasröptű tárgy oktatásába, hogy bár hiányosságaival alapvetően tisztában van, mégis úgy tesz, mintha az adott témáról az égvilágon mindent tudna. S bár e fehér foltokat kompenzáló lelkesültsége tanítványait hatványozottan jobban megmozgatja, mint más, földhözragadt tanárok száraz tárgyi tudása, mégis, évek múltán derül csak ki, hogy a Nyilas professzor úr óráin hallottakat mindössze tanulni lehetett – megtanulni soha.

A másik játszmatípust, amely a Nyilast jellemzi, akár egyszemélyes sorskönyvi mintának is tekinthetnénk, ha nem esnének oly gyakran mások is áldozatául. Kiindulópontját a Nyilasra jellemző nagyban gondolkodás képezi. A „Szarka farka” elnevezésűben csak kisebb léptékű ötletéről, elgondolásról van szó, amely épphogy túlnövi a Nyilas rendelkezésre álló erőtartálékait, ám ennek XXL-es változatában, a grandiózus „Titanic” játszmában a főhős mindent és mindenkit egyetlen lapra tesz fel. A terv rendszerint már méreteiben is lélegzetelállító, a vele járó kockázat is hajmeresztő, de a spiritusz rektor szemében pillanatra sem huny ki az optimizmus lángja. Lobogó hittel sugározza magából: sikerülni fog! Csak mikor a család utolsó ingatlanát is elzálogosította, s az összes barát és ismerős pénzét az utolsó fillérig befektette, derül ki, hogy egy elemi tényező sajnos kimaradt a számításból, és a vállalkozás menthetetlenül zátonyra futott. S mert a Nyilas – optimista hevületében – még a legalapvetőbb biztonsági előírásokról sem gondoskodott (lásd a Titanic esetét), ezért ha mást nem is, de az évszázad legnagyobb katasztrófáját sikerült maradéktalanul megvalósítania.

NYILAS SORSKÖNYVEK

A fentiek szelídebb kiadású sorskönyvi változata a „Bábel tornya”, illetve házilagos kivitelben a „Cifra palota”. Itt a Nyilas véget nem érő építkezésbe fog, azonban már az alapok kijelölése mutatja, egy élet is kevés ahhoz, hogy tető kerüljön az épület fölé.

E jegyre jellemző továbbá a Mérlegnél már említett „Cukormáz”, valamint „Rivaldafény” (vagy „Holland nappali”) sorskönyv, melynek szereplői úgy élik életüket, mintha színpadon lennének. E változatnál hiába a csukott ajtók és a leeresztett redőnyök – a ruha így is éjjel-nappal makulátlan, a frizura pompás, a hanghordozás kimért. Minden hibátlan, minden tökéletes – valójában a csoda tudja, hogy egy ilyen hímes fészekbe miért nem száll le soha a boldogság kék madara.

Erős sorskönyvi készletet hordoz a Nyilas jegyűek cím-, rang- és diplomagyűjtő szenvedélye. Neve: „Manilai taxi”. Ahogy a Fülöp-szigetek e turisztikai látványosságaira gazdájuk addig aggatja a karácsonyfadíszeket, lampionokat és szentképeket, amíg a karosszériából már az égvilágon semmi nem látszik, úgy tűzdeli tele magát a Nyilas is kitüntetésekkel, emléklapokkal és tiszteletbeli tagságot igazoló, körbeégetett, pecsétviasszal hitelesített, gót betűs pergamenekkel. E szenvedély élethosszig tartó elfoglaltságot biztosít e sorskönyv tulajdonosának, hiszen mindig akad valahol egy zsebkendőnyi hely, ahová egy díszdoktori oklevél még beszorítható.

BAK

PASSZÍV JÁTSZMÁK

A játszmák, gyökerüket tekintve, energiarabló tranzakciók. S bár Eric Berne egy játszma kezdetének azt tekinti, amikor valaki kiveti horgát egy látszólag gyanútlan személyre, a tapasztalat azt mutatja, létezik olyan viselkedési minta is, amelyik valósággal kikényszeríti másokból, hogy játszmát indítsanak. Például Ken Kesey Száll a kakukk fészkére című regénye is erre az alaphelyzetre épül. Egy pszichiátria vezető nővére, a Főnéni, vasmarokkal tartja kezben osztálya betegeit. A frissen bekerült főhős, McMurphy, valójában nem elmebeteg, csupán megfélemezhetetlenül szabad ember. A Főnéni embertelen szigora a főhőst újabb és újabb manőverekre, játszmákra sarkallja, s miközben a nővér feddhetetlensége csorbíthatatlan marad, a melegszívű és életvidám McMurphy bűnlajstromán egyre csak gyűlnek a fekete pontok. A Főnéni játszmái – kisebb-nagyobb mértékben – mindannyiunk fegyvertárában megtalálhatók. Létezik azonban egy karaktertípus, amelyről elmondható, hogy a passzív játszmaindítás nagymestere: ő a Bak.

A BAK

A Bak olyan, mintha szüntelen leendő köztéri szobrához állna modellt. Amikor szól, higgadt, amikor cselekszik, átgondolt, amikor dönt, megfontolt. Minden szavának súlya, minden kijelentésének éle és sarka van. Vitába szállni vele nem érdemes. Aki versenyre hívja, alulmarad. Ő a teknős, aki legyőzi a gyors lábú Akhilleuszt. Nem sebességben, hanem kitartásban és szívósságban. Mert míg Akhilleusz a távoli cél küszöbéhez érve szívéhez kap és holtan összerogy, addig a teknős, aki bár hetekkel később cammog át a célegyenesen (s mit számít ez a kis idő az örökkévalósághoz képest?), veszi át a győztest megillető trófeát. A Bak ráér, a Bak kivár – az idő neki dolgozik. És ő a várakozás alatt sem tétlen. Teszi a dolgát, mert tudja: a sok kicsi sokra megy. Ami időtálló, azt nem három nap alatt építették.

A Bak megtapasztalta, hogy a dolgok mélyén rend van, s a világ alappilléreit örök törvények alkotják. Ő mélységesen tiszteli e törvényeket, és a maga módján a szolgálatukba áll. Ezért számára mindig az ügy az első, az ember (legyen az bárki) csupán másodlagos. Céljaival oly mértékben azonosul, hogy egy idő után már maga sem tudja az általa képviselt ügyet saját személyétől különválasztani. Így lesz belőle a törvények szó szerinti betartatója, egy apparátus arc nélküli tagja, lelketlen bürokrata, kérges szívű ellenőr vagy kíméletlen végrehajtó. Zászlaján ez áll: „szükségyszerűség”, fegyvere pedig két szó: „tilos” és „muszáj”.

A Bak a csúcsra tekint. Közben gondosan a lába elé néz, hogy minden kis lépéssel előrébb és följebb jusson. A kitüntetés számára nem jelent jutalmat – sem örömteli meglepetést, sem felmagasztosulást nem érez, amikor a mellére tűzik. Úgy tekinti: ha valaki, hát ő megérdemelte, s ugyan ki másnak járna, mint neki? Ha nem kapja meg az őt megillető elismerést, komorrá és keserűvé válik. Ám miként Orwell Állatfarm-jában az öreg ló, ilyenkor is csak megrázza fejét, és így szól: „Akkor még keményebben dolgozom”. És húzza az igát tovább.

A Bak mindig komoly, mindig elszánt, végtelenül megbízható és a végletekig terhelhető.

Számára még a pihenés és a szórakozás is precízen megtervezendő, lelkiismeretesen végrehajtandó feladat. Úgy érzi, miként Karinyth: ő a Felelős Ember. Barátságát nem kezdi ki az idő, és hűsége sem fakul meg az évek során. Fiatalon szinte koravénnek hat, a harmincas éveitől kezdve azonban mintha megszűnne öregedni. Olyan, mint egy hegymászó: ha feljutott a csúcsra, ott már nem sokat időzik. Kitűzi zászlaját, és új, meghódítandó magaslatok után néz.

Mint halnak a víz, a Baknak lételeme a feladat. Ha megvonják tőle, vagy ereje fogytán képtelen vele megbirkózni, úgy érzi, élete hiábavalóvá vált. A tétlenség megbetegíti, a fölöslegesség érzése elsorvasztja.

A Bak épít és épül. Miként egykor az elsuhanó évezredek mosolyogva figyelő Kheopsz piramis, a Bak is lépésről lépésre, kőtégláról kőtéglára épül bele a környező világba. Érti és tudja: ahhoz, hogy egy piramis építőköve lehessen, önmagát olyan formájúra kell csiszolnia, hogy a kövek sorába betagozódhasson. Ehhez tudomásul kell vennie, hogy fölötte és alatta is vannak, lesznek építőkövek. Az a szint, az az emelet, ahova beilleszkedik, az ő helye. És ez a pozíció sem nem büntetés, sem nem jutalom, hanem a világ belső szerkezetéből fakadó, szükségszerűen reá rótt szerep. A Bak azonban folyton tovább csiszolja, formálja önmagát, és ezzel fokozatosan egyre följebb és följebb kerül a piramis szintjein. Idővel mind többen lesznek alatta, s mind kevesebben felette, mígnem töretlen kitartása és belső fejlődése eredményeként ő válik a piramis háromszögletű csúcskövévé.

Trikófelirata: „Rám lehet építeni”.

Jelképe a mitológiai kecskehal, a vizek zavaros mélyéből kiemelkedő céltudatos és fegyelmezett lény, amely mértéket és rendet hoz a káoszba.

A környezetében kedvelt Bak előrelátó, fegyelmezett és kötelességtudó ember. Olyan, akire hosszú távon lehet számítani, akire biztosan lehet építeni. Önfeláldozó barát, és kitartó, hű társ. Munkahelyén ő a biztos pont: az örökké túlórázó, munkáját hazavivő, mások helyett is dolgozó kolléga. Idővel szürke eminenciássá válik, a vezetés nélkülözhetetlen támaszává, tanácsadójává. Fiatalon tisztánlátását, öreg korában bölcsességét értékeli nagyra.

Negatív tulajdonságai közül először keménységébe, szigorúságába, rugalmatlanságába ütközünk. A Bak emberi kapcsolatai – lekezelő, gőgös modora, részvétlen, hideg viselkedése és pesszimista, zárkózott természete okán – gyakran zátonyra futnak. Sok konfliktusa támad anyagi ügyek kapcsán is, ilyenkor fukarságát és számító természetét hányják a szemére.

BAK JÁTSZMÁK

A Bak oltárán három szó áll: Idő, Pénz, Teljesítmény. Ezek a Bak házi istenei. Megköveteli, hogy e háromságot a környezetében élők is fétisként tiszteljék, s hogy élő áldozatként önfeledtségüket, spontaneitásukat és az érzelmeknek való alárendeltségüket helyezzék az oltár elé. E kívánsága azonban csak a legritkább esetben teljesül maradéktalanul. A Bak tudattalanja ugyanis gondosan olyan partnert, barátot, munkatársat választ, aki más, léhábbs istenségeket szolgál – s ezzel nyomban kezdetüket is vehetik a Bak játszmák.

Idő istenséget pontatlansággal és lekéssett határidővel lehet megsérteni. Egy ügyes Bak játékosnak tehát nem kell mást tennie, mint precízen úgy kijelölnie egy határidőt, hogy az gyakorlatilag teljesíthetetlen legyen. A másik fél ilyenkor szükségszerűen elkésik vagy nem végez időben, a Bak pedig (belül titkos, önelégült mosollyal) összevonhatja szemöldökét, s

végeérhetetlen leckéztetésbe foghat. Míg monoton, színtelen hangon elősorolja a vétkeket, a vétkek okát és minden lehetséges következményét, addig az áldozat mélyen leforrázva csak ül, hallgat, és szégyenében legszívesebben a föld alá süllyedne. Ez az „Iskolamester” vagy „Bűnlajstrom” játszma, amely gyakran intézményes keretek között zajlik (gondoljunk csak a felsőoktatási intézményekben az egy vizsgaidőszakra kirótt kötelező olvasmányok mennyiségére).

Pénz istenség a Baktól beosztást, visszatartást és puritánságot követel. Ez a környezetéből igen hamar kiváltja a „Számkombináció” elnevezésű játszmát, vagyis azt, hogy hogyan, milyen trükkal lehet egy Bak személyből az általa léhának és feleslegesnek ítélt célokra pénzt kicsihozni (ehhez ugyanis legalább annyi – ha nem több – leleményességre van szükség, mint egy széf számkombinációjának feltöréséhez).

További játszma még a „Kastély”, amelyben ismét a Bak perfekcionizmusa játssza a főszerepet. Ebben ő, aki ezúttal egy intézmény vezetője, felajánlja valamely szépreményű, törekvő munkatársának, hogy ha tökéletesíti tudását és lojális marad a szervezethez, akkor előmenetele nemcsak biztosított, hanem útja akár az igazgatóhelyettesi székig is vezethet. A bizakodó és buzgó delikvens innentől kezdve éjt nappallá téve dolgozik, tanul és képezi magát, ám a vágyott előléptetés idővel nemhogy közelebb, hanem egyre távolabb kerül tőle – hasonlatosan Kafka regényhőiséhez, K.-hoz, aki kétségbeesetten és mindenre elszántan próbált a bürokrácia és hatalom mind bevehetetlenebb fellegvárába, a titokzatos és elérhetetlen kastélyba eljutni.

BAK SORSKÖNYVEK

A harmadik istenség, a Teljesítmény hódolata (egyes vidékeken Előmenetel vagy Önépítés néven is tisztelik) oly mértékű, hogy az adott személy életforgatókönyvét alapjaiban átírja. A Bak már születésétől fogva e sorskönyv betűi szerint él. Ennek címe lehet: „Köztéri szobor”, „Állami temetés”, „Intézményi névtábla” vagy „A szakma doyenje”.

Ezzel nincs is semmi baj; a gond ott kezdődik, amikor a Bak nekifog mások életforgatókönyvét megírni. A munkatársét, a partnerét, a gyermekét. Mert úgy gondolja, ő ebben professzionális (ehhez egyébként nem is fér semmi kétség). Csakhogy ilyenkor egy lényeges elem kimarad a számításából: a másik ember organikus lény, eltérő személyisége, amely lehet hogy más, kacskaringósabb és kevésbé betonozott úton haladna az életben, akár még úgy is (uram bocsá'), hogy maga sem tudja, hová lyukad ki a végén. Mivel azonban az adott házi (munkahelyi, állami) istenségnek hódolni kell, a Bak számára csak egy út létezik: az előre megszabott irány, az egyenes. Ezért aztán nem győz csodálkozni, amikor társai, barátai, gyermekei a legváratlanabb pillanatban se szó, se beszéd, faképnél hagyják (mert vitatkozni, ugye, azt nem lehet vele, lásd „Iskolamester”). Ilyenkor a Bak – még egy megvető pillantást küldve a mellékösvényen menekülő felszabadult, vidáman ugrándozó alakja után – keserűen és magányosan folytatja útját, s ezt mormolja maga elé: „Ezek is lemaradtak. Hiába, no. Én vagyok a legjobb. Senki nem tud velem lépést tartani. Nehéz is a sorsa annak, aki tökéletes.” Ám eközben hátizsákja észrevétlenül újabb teherrel lesz súlyosabb: a szökevények vele szemben érzett bűntudatával és lelkipurdalásával („Pygmalion” vagy „Doktor Higgins” sorskönyvi játszmák).

A Baknak csupán egyetlen fixa ideát kell elvetnie ahhoz, hogy játszmái és sorskönyve

gúzsából kiszabaduljon (és hogy abból környezetét is kiszabadítsa). Ez annak belátása, hogy a Tények és az Igazság nem a legelső dolgok az életben. Mert van valami, ami még ezeknél is fontosabb és lényegibb – igaz, hogy az alapjaiban meghatározhatatlan, irracionális, nem jósolható és nem tervezhető. Úgy hívják: szeretet.

BÚCSÚ AZ ELVARÁZSOLT KASTÉLYTÓL

Születésünk óta egy elvarázsolt kastély lakói vagyunk. Falai sorskönyvünkből, berendezési tárgyai játszmáinkból öltöttek formát. Nem csoda hát, hogy most nem találunk benne talpalatnyi helyet, ahol nyugalomra lelnénk. A székek rázkódnak, az ágyak felbillennek, a padló hullámzik, s a tükörben is hol óriásnak, hol törpének látjuk magunkat. Mielőtt azonban szidni kezdenénk a lakberendezőt vagy az építész, emlékezzünk vissza: a kastélyt (némi szülői segédlettel) mi magunk álmodtuk ilyenné, mi húztuk a falakat, s mi fabrikáltuk sok leleménnyel a berendezési tárgyakat is. Nyafogásra tehát semmi okunk.

Mit tegyünk azonban, ha egyszer csak elegünk lesz a dülöngélő falak látványából, s ha már azon sem tudunk szívből kacagni, amikor kezünkben marad a kilincs, vagy az arcunkba pukkan a villanykörte?

Eric Berne, a Vidámpark Igazgatóság tiszteletbeli és örökös tagja azt mondja: egyszerűen csak tessék megkeresni a „Kijárat” feliratú ajtót. Mert aki egyszer kilépett a játszmák és vesztes sorskönyvek elvarázsolt kastélyából, az oda többé úgysem teszi be a lábát. Igaz, e lépés távolról sem olyan könnyű, mint gondolnánk. A megszokás nagy úr, és a Földre hozott túlélőkészletünknek sem tartozéka a józan ész. Így aztán nem várható senkitől, hogy pszichológiai vagy asztrológiai ismeretek híján észrevegye, egyáltalán létezik „Kijárat” feliratú ajtó.

A falakon kívülre pedig nem születik senki. Akit odakint látunk, az valaha úgy döntött, kilép azon a bizonyos ajtón. Így lett belőle Felnőtt – más néven Szabad Ember. Hiszen aki egyet lépett, léphet még számtalant, s oda mehet, ahová akar. Neki már nem huhog az ősök hangja a kéményből, nem ugrik arcába a játszmák gumipókja, s nem állják útját sorskönyvének penészes falai sem. A tranzakcióanalitikusok egybehangzóan állítják: e lépés minden további nélkül megtehető. Nem kell hozzá más, csak elhatározás. Ezt esetek ezrei bizonyítják.

Végezetül mindehhez az asztrológus annyit fűzhet, hogy ha elvarázsolt kastélyunk bűvköréből kilépünk, és elindulunk a magunk választotta úton, az is – hajdani vesztes sorskönyvünkhöz és játszmáinkhoz hasonlóan – magán viseli összes jegykarakterünk bélyegét. Ám ha bárki úgy véli, hogy ez ismét csak korlátozást és a nehezen kivívott szabadságunk megnyirbálását jelenti, akkor alaposan téved. Mert bizonyára nem hallott még az analógiák törvényéről, vagyis az egy mintázaton belüli végtelen számú kombinációk és lehetőségek tanáról. E téma azonban már asztrológia a javából, s messze túlmutat könyvünk keretein.

Játszmákat letenni és vesztes sorskönyvet nyertesre fordítani tehát nem jegykarakterfüggő elhatározás. Bármely zodiákus jegy szülötte bármely csillagállásnál szabadon úgy határozhat: végleg elhagyja régi, keserves életmintáit, s azokat reális és örömteli felnőtt célokra cseréli. A döntés egyedül az övé, s attól fogva az önismeret és sorsformálás életre szóló kalandján mellé szegődik két hű szövetségese: a tranzakcióanalízis és az asztrológia.

A JEGYEK TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

A VÍZÖNTŐ TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófelirata: „Szabadság, egyenlőség, testvériség”

Szülői hangjai: „Szállj ki”, „Légy férfi”, „Csak magadra számíthatsz”, „Állj meg a magad lábán”, „Ne tórd ezt”

Életpozíciói: „Én oké vagyok, te oké vagy, ha az elveim szerint működsz, ők (a többség) nem okék, mi (a haladó kisebbség) okék vagyunk”

Játszmái: „Vészkijárat”, „Houdini”, „Kaleidoszkóp”, „A vadon szava”

Sorskönyvei: „Lara Croft”, „Mme Curie”, „Makrancos Kata”, „A préri magányos hőse”, „Ördögszekér”, „Szószóló”, „Reformer”, „Forradalmár”

*

A HALAK TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófelirata: „Köszönöm, hogy segíthetek”

Szülői hangjai: „Légy jó mindhalálig”, „Ne zavarj”, „Tűnj el”, „Jól van, beleihatsz (beleszívhatsz), ha akarsz”

Életpozíciói: „Én nem vagyok oké, te oké vagy, ők okék”

Játszmái: „Tintahal”, „Kecskére káposztát”, „Alig használt tolószék”, „Elfeledett szolgáló”, „Partra vetett bálna”

Sorskönyvei: „Rúgj belém”, „A balek”, „Az örök vesztes”, „Rossz társaság”, „A gyufaárus lány”, „A kis hableány”, „Irgalmasság”

*

A KOS TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófelirata: „Ütközöm, tehát vagyok”

Szülői hangjai: „Ne hagyd magad”, „Katonadolog”, „Több is vezett Mohácsnál”, „Tűzből a gesztenyét”, „Menj rá”

Életpozíciói: „Én oké vagyok, te oké vagy, ha lépést tartasz velem, ők nem okék, mert lemaradtak”

Játszmái: „Don Juan”, „Leporello”, „Acélkecske”, „Fricska”, „Trójai faló”

Sorskönyvei: „Babérkoszorú”, „Lovas szobor”, „Aranyérem”

*

A BIKA TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófelirata: „Hova ez a sietség?”

Szülői hangjai: „Az a tied, kincsem, amit megeszel”, „Lassan járj, tovább érsz”, „Járt utat járatlanért el ne hagyj”

Életpozíciói: „Én oké vagyok, te oké vagy, ők okék”

Játszmái: „Szumó”, „Padlófék”, „Ez neked tényleg nem megy?”, „Cementes zsák”

Sorskönyvei: „Szindbád”, „Cukorrépa”, „Megáll az idő”, „Pincétől a padlásig”, „Biztos, ami biztos”

*

AZ IKREK TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófeliratai: „Is-is”, „Minden dolognak két vége van – én a könnyebbiket fogom meg”, „A vitamin a héjában van”

Szülői hangjai: „Szemesnek áll a világ”, „És akkor mi van?”, „Ne vedd komolyan”, „Lapozzunk”, „Mondd gyorsan, nincs időm”

Életpozíciói: „Én oké vagyok, mások életpozíciójával nem foglalkozom (ha nem tekintesz okénak, az a te problémád)”

Játszmái: „Igen, de...”, „A tücsök és a hangya”, „Hoppon maradt nyenyere”, „Kámfor”, „Merkúr légycsapója”, „Viszketőpor”

Sorskönyvei: „Gyerekszoba”, „Disneyland”, „Tengeri szellő”, „Enyém a világ”, „Ahasvérus”, „Prométheusz”

*

A RÁK TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófelirata: (kívül) „Nem bántatsz”, (belül) „Itt bent már ugye nem bántjuk egymást?”

Szülői hangjai: „Te vagy a hibás”, „Szégyelld magad”, „A férfit/nőt nem megszerezni, hanem megtartani nehéz”, „Mindenütt jó, de legjobb otthon”, „Az én házam az én váram”

Életpozíciói: „Én nem vagyok oké, te oké vagy, ők nem okék”

Játszmái: „Mentsetek meg”, „A Szűz és a sárkány”, „Ó, én szegény”, „Mimóza”, „Közelebb”, „Madárfióka”

Sorskönyvei: „Családi kocsi”, „Mátriárka”, „A mama szoknyája”, „Mártír”, „A család mártírja”,

„Belső száműzetés”, „Panaszfal”

*

AZ OROSZLÁN TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófelirata: „Íme, a király”

Szülői hangjai: „Úgy lesz, ahogy te akarod”, „Neked melyik tetszik?”, „Te tudod, fiam”, „Nem érnek föl ezek a kisujjad körméig sem”

Életpozíciói: „Én oké vagyok, te oké vagy, ha elfogadod a pozíciómat, ők nem okék”

Játzmái: „Ajtórés”, „Szarvasbőgés”, „Végszó”, „A macska farka”, „Báránybőr”

Sorskönyvei: „Elza, a vadon szülötte”, „Szkander”, „Harmincéves háború”, „Anyatigris”, „Perzsa macska”, „Cáfabőr cipő”, „Royal flush”, „Keresztapa”

*

A SZÚZ TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófeliratai: „Megértem és rendbe rakom”, „Csak a testem”

Szülői hangjai: „Tiszta udvar, rendes ház”, „Először a munka, utána a szórakozás”, „Dolgozni csak pontosan, szépen...”, „Megsimogathatod, de utána moss kezet”

Életpozíciói: „Én nem vagyok oké, te lehetsz oké, ha nem találok benned hibát (bár ilyen még nem fordult elő), ők okék”

Játzmái: „Hogyan legyünk boldogtalanok”, „Prospektus”, „Tengerisün”, „Tandem”, „Fenofalein”, „Csengőfrász”, „Borsószem királykisasszony/királyfi”

Sorskönyvei: „Sorvezető”, „Könyökvédő”, „Barkácsszoba”, „Gyufából Parlament”, „Védőhuzat”, „DDT”, „Szakember”, „Szobatudós”, „Gyűjteményi gondnok”

*

A MÉRLEG TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófelirata: „Akkor vagyok oké, ha te leokézol”

Szülői hangjai: „Mit szólnak a szomszédok”, „Ezt nem veheted fel az utcára”, „Egy ilyen szép kislány/kisfiú, mint te...”

Életpozíciói: „Én feltételesen vagyok oké, te oké vagy, ők okék”

Játzmái: „Ezeregyéjszaka meséi”, „Szócső”, „Egyedül nem megy”, „Kőleves”, „Varródoboz”, „Mézesmadzag”, „Lovagi torna”, „Lúdanyó meséi”, „Csiki-csuki”, „Sárba tiport igazgyöngy”

Sorskönyvei: „Városzoba”, „Médiasztár”, „Topmodell”, „Popcsillag”, „Az iroda kedvence”,

„Engem mindenki szeret”, „Cukormáz”, „Rivaldafény”

*

A SKORPIÓ TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófeliratai: „Egy életem, egy halálom”, „Élj intenzíven és halj meg tragikusan”, „Birtokollak, de engem nem birtokolhatsz”

Szülői hangjai: „Nézz a szemembe”, „Kibírod”, „Menj bele”, „Még csak most jön a java”, „Mit számít?”, „Aki gyáva, feladja”, „Nincs vesztenivalód”

Életpozíciói: „Én oké leszek, ha majd átformáltam magam, te oké vagy, ha ezt már megtetted, ők közömbösek”

Játszmái: „Piranha”, „Jégember”, „Délibáb”, „Plüssnyúl”, „Ugye, fájni fog, doktor úr?”

Sorskönyvei: „James Dean”, „Akcióhős”, „Ásóbéka”, „A Grál keresése”, „Dzsungelharcos”, „Üvöltő szelek”, „Sade márkí”, „Kínzókamra”, „Pszichothriller”, „Börtönbe juttatlak, te gazember”, „A nagymama szemüvege”

*

A NYILAS TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófeliratai: „Föl, tovább”, „Csak olyan klubhoz akarok tartozni, amelyik nem fogadna el tagnak”

Szülői hangjai: „A mi családukban nem szokás”, „Okosabb vagy náluk”, „Határ a csillagos ég”, „Mutasd meg nekik”, „Kicsire nem nézünk, a nagy meg úgyse számít”

Életpozíciói: „Én oké vagyok, és egyre okébb leszek, te is lehetsz oké, de még nem vagy az (majd ha megnősz, megokosodsz, ledoktorálsz stb.), ők nem okék”

Játszmái: „Enciklopédia”, „Excelsior Klub”, „Példakép”, „Maga csodálatos, professzor úr”, „Légvár”, „Szarka farka”, „Titanic”

Sorskönyvei: „Bábel tornya”, „Cifra palota”, „Cukormáz”, „Rivaldafény”, „Holland nappali”, „Manilai taxi”

*

A BAK TRANZAKCIONÁLIS MINTÁI

Trikófeliratai: „Rám lehet építeni”, „Idő, Pénz, Teljesítmény”

Szülői hangjai: „Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra”, „Vedd komolyan”, „Az idő pénz”

Életpozíciói: „Én minden lépéssel okébb leszek, te nem vagy oké, ők nem okék”

Játszmái: „Iskolamester”, „Bűnlajstrom”, „Számkombináció”, „Kastély”, „Pygmalion”,

„Doktor Higgins”

Sorskönyvei: „A rendíthetetlen ólomkatona”, „Köztéri szobor”, „Állami temetés”,
„Intézményi névtábla”, „A szakma doyenje”